

CİNLER ve CİNCİLİK

Ebu Hureyre, Peygamber'in abdest alması ve temizlenme suyu için yanında küçük bir kırba taşımış. Bir keresinde, Peygamber ihtiyacını gidermek için çıktığında, Ebu Hureyre arkasından kırba ile onu takip ederken, Peygamber "kimdir o?" diye sormuş. Ebu Hureyre olduğunu öğrenince de kendisine "benim için temizleneceğim birkaç taş ara, ama bana sakın kemik ve hayvan gübresi getirme" demiş. Ebu Hureyre de söyleneni yapmış. Peygamber ihtiyacını giderdikten sonra, birlikte yürürlerken Ebu Hureyre niye öyle söylediğini sormuş. Peygamber de kemik ve hayvan gübresi hakkında şunları söylemiş: "Bu ikisi cinlerin yemeklerindendir. Gerçekten bana Nasibin cinlerinden bir heyet geldi. Bunlar ne hoş cinlerdir! Benden azık istediler. Ben de onlar için A cinlerin önüne çıkan her kez tezek topağında kendileri için muhakkak bir yiyecek bulma dua ettim."

Anadolu
inançlarında

CİNLER ve CİNCİLİK

Halûk Akçam

YA

297.46
AKÇ.C
104950

Önsöz

Son bin yılını Türkler'le birlikte yaşayan Anadolu'nun masallar aleminden günümüzün TV ekranlarına kadar geniş bir alana yayılan **cin** teması hakkında neler biliyoruz? İkidebir kaynak olarak gösterilen Kuran'da gerçekten bu iddaları doğrulayan ayetler var mı? Cinler bizim için ne ölçüde ciddi bir tehlike sayılabilir?

Bu gibi daha birçok soruya yalın ve kısa cevap arayanlar için küçük bir referans niteliğindeki bu kitapçığın amacı, esas kaynaklarından seçilen açıklamalarla sizi başbaşa bırakarak kendi yorumunuzu yapabilmenize yardımcı olmak.

Cinlerin Türk/İslam kültüründeki yerine ve önemine değinen bu bölümün ardından, gelecek ay, Batı kültüründe bu temanın geçmişteki ve günümüzdeki boyutlarını inceleyen devamını sunacağız.

Diğer yandan, enformasyon çağına girdiğimiz 20. yüzyılın sonunda hâlâ Ortaçağ'dan kalma değerlerle uğraşmıyor olmamızın da bir anlamı olsa gerek.

Halûk Akçam
22 Mayıs 1996

İçindekiler

Önsöz	1
İslam Öncesi Türkler'de Cin Kavramı	6
Kuran ve Arap-İslam Kültüründe Cin Kavramı	7
Hadislerde Anlatılan Cin	10
Anadolu İnançlarında Cinlerle İlgili Kitaplar	12
TV Ekranındaki Cinler	14
Modern Bilim Açısından Cinler	17
Nöroloji ve Psikiyatri Açısından Cinler	20
Spiritüalizm Açısından Cin Kavramı	23
Parapsikoloji Açısından Cin Kavramı	26
Dipnotlar	30

ANADOLU İNANÇLARINDA CİNLER VE CİNCİLİK

Özellikle televizyon programlarının etkisiyle son yıllarda güncellik kazanan “**cin**” teması, aslında Anadolu folklöründe uzun ve zengin bir geçmişe sahiptir. Yaygın inanışa göre, genellikle göze görünmeyen ve çoğu kez insanı andıran küçük yaratıklar olarak tanımlanırlar. Halk edebiyatındaki cinlerle ilgili masal, hikaye ve deyimlerde cinlerin çoğu kez insanların aklını başından alıp onları şaşkın ve perişan bir hale getirdikleri, hastalıklara yol açtıkları, büyülerde aracılık ederek kötülüklere sebep oldukları belirtilir. Cinlerin kumaz ve sakınılması gereken yaratıklar olduğu inancı yerleşmiştir. Bunların daha çok ıssız ve karanlık yerlerde yaşadıkları ve güneş battıktan sonra ortaya çıktıkları zannedilir. Anadolu’nun birçok yöresinde, cinlerin kötü etkisinden korunmak için, mesela hava karardıktan sonra ağaç altına kirli su dökülmez, çünkü cinlerin ağaç kovuklarında oturduklarına inanılır. Akşam olduktan sonra hamamda fazla kalınmaz, çünkü gece vakti cinler hamamlarda toplanıp eğlence düzenlemektedirler. Karanlık çokünce eski veya terk edilmiş evlere, değirmenlere girilmez, çünkü bu gibi yerler “**tekin**” (içi boş) değildir (1).

Cinlerin sosyal yaşamları da aynı inanışlar çerçevesinde dile getirilmiş ve bu yaratıkların başında bir padişahları olduğu, insanlar gibi kendi aralarında belirli kurallara göre yaşadıkları söylenmiştir. Yani, onlar da doğup büyüme, evlenmek, çocukları olmak ve sonunda ölmektedirler. İnsanlara görünmek istediklerinde ise, bazen iri yarı bir zenci, bazen de kara bir köpek, keçi veya tavuk biçimine girerler. Kendilerine iyiliği dokunan insanları ödüllendirirler, saygısızlık yapanları da cezalandırırlar. Bazı insanları etki altına alıp kendi isteklerine alet ederler veya kötü işler yaptırırlar. Hatta bazen insanlara aşık olan cinler bile vardır, bu durumda sevgililerini kaçırarak onlara sahip olurlar.

İslamiyet açısından, iyi huylu “**müslüman cinler**” de vardır. Bu tür cinler daha çok büyücülükle uğraşanların ilgisini çekmektedir. “**Huddam**” (hizmetçiler) adı altında “cinci hoca”ya bağlanan bu cinler sayesinde hastalıkların iyileştirildiği, kötülüklerin defedildiği ve birtakım doğaüstü olayların meydana getirildiği varsayılmıştır. Bu gibi inançların halk arasında ne kadar yerleşik ve köklü olduğunu anlamak için, günümüzde bazı “cin fikirli” şaklabanların, “*emrim altında veya nikabım altında cinlerim var*” diye ortaya bir yem atıp ardından binlerce insanı dolandırarak nasıl zengin olduklarını hatırlamak bile yeterlidir sanırım.

İSLAM ÖNCESİ TÜRKLERDE CİN KAVRAMI

Anadolu folkloründeki biçimiyle cinlerden huddam edinme inancının, Türklerin müslümanlık öncesi inançlarında da yer aldığını söylemek pek mümkün değildir. Türk şamanizminde, doğaüstü varlıklarla ilişki kuran kişiye **"kam"** veya Kırgızlar'da hâlâ kullanıldığı gibi **"bak-şı"** denir (2). Bak-şının koruyucu ruhu olarak sözünü ettiği "arvak" ile hadim bir cinden bahsetmediği açıkça bellidir. Diğer yandan, zaman içinde yok olup giden Türk şamanizminde de cin benzeri varlıklara inanıldığı biliniyor. Fakat, bu inancın temellerinde Budizm'in köklü bir etkisi olduğu da kesindir. Uzakdoğu dinlerinin esas ilkeler açısından Ortadoğu'dakilere oranla büyük farklılıklar taşıması sebebiyle, bu farkın mitolojik unsurlarda da kendini göstermesi kaçınılmazdır.

Nitekim, İslam öncesi Türkler'den kalma ve **"çırı"** olarak geçen bir terimi, **Mahmud Kaşgarî** **"Dîvanü Lûgat-it Türk"** adlı kapsamlı sözlüğünde açıklarken, İslamın etkisi ile bunun **"cinlerden bir bölük"** olduğunu yazmak zorunda kalmıştır. Oysa, Yakut Türkleri'ndeki şamanizmde - ki İslam/Arap etkisinde kalmamış nâdir bir koldur - görülen **"İje-kil"** ile paralel anlamdadır **"çırı"**. **İje-kil**: herhangi bir kişinin, ruhu gibi bedenine bağlı olan ve canı olarak tercüme edebileceğim biçimde tanımlanmaktadır. **Çırı** da, fertleri birbirine bağlı bir toplumun kolektif canı gibi düşünülmüştür. Mesela, eski metinlerde anlatıldığı üzere; savaş anında birbirine saldıran iki ordunun askerleri çarpışırken, o iki toplumun **çırıların** da birbirine saldırdığına inanılmış. Özellikle askerler gece vakti istirahatte iken, askerlerden çıkan çırı daha da güçlenir ve böylece karanlıkta müthiş bir savaş olmuştur. Öyle ki, askerler **geceleyn çırıların attığı oklardan korunmak için** çadırlarından dışarıya adım atmazlarmış.

Kaşgarlı Mahmud'un Türkler ile ilgili muhteşem eserini, Abbasi halifesi **Muktedir**'ye takdim ettiği yıllarda, doğudan itibaren Akıncılar Anadolu'ya girmeye başlamışlardı. Bu Akıncıların Orta Asya'daki İslam öncesi eski Türk kültür öğelerini ne ölçüde Anadolu'nun otantik etkisinden koruyabildiğini bilmiyoruz. Ancak, Anadolu'nun eski Doğu Roma İmparatorluğu'ndan kalma halkının âdet ve inançlarından günümüze kadar gelen bazı cin-peri hikayelerinin varlığını inkâr etmek mümkün değildir (3).

Bu sebeple, günümüzdeki Anadolu inançlarının kökünü; Akıncıların göçerlikten yerleşikliğe geçerken küçük beylikler kurmaya başlamalarıyla birlikte, Arap-İslam kültürünün Bizans - Anadolu ortamında yorumlanışında aramak gerekir. Burada Osmanlı kültürünü - içeriği çok zengin olmasına rağmen - aynen kendisinden önceki gibi İstanbul'un surları içinde sıkışıp kalmış ve onbeş-yirmi sene önce de Anadolu kültürü tarafından tamamen yok edilmiş olması yüzünden dikkate almıyorum. Esasında, cinlerle ilgili inançlarda da Anadolu ile Konstantinopolis/Der-Saadet arasında dikkati çeken farklar vardır.

KURAN VE ARAP-İSLAM KÜLTÜRÜNDE CİN KAVRAMI

Sanıldığının aksine, Kuran'da - aynen *ruh, melek, şeytan, öte alem* konularında olduğu gibi - cinlerle ilgili konuda da yeterince açıklayıcı bir bilgi yoktur. Genellikle aynı tanımlamalara tekrarları yapılmıştır. Konu ile ilgili önemli sayılacak ayetlerin anlamları şöyledir:

6:100 : "Cinleri ona (Allah'a) ortak yaptılar. Halbuki onları da o yarattı. 15:26-27 : "Andolsun ki biz insanı kuru çamurdan, biçimlenmiş balçıktan yaratık. Cann'ı da daha önce *semum* (dumansız? zehirleyici? çok sıcak?) bir ateşten yaratık. 55:14-15 : "O, insanı bardak gibi kupkuru balçıktan yarattı. Cann'ı da yalın bir ateşten/alevden yarattı." Cann, tefsircilere göre, cinlerin babası sayılan İblis olabilir. Çünkü o da ateşten yaratılmıştır. Ayrıca; 18:50 : "Hani biz meleklerle: Adem'e secde edin demistik de İblis'ten başkası hemen secde etmişlerdi. O ise cinlerden olduğu için, rabbinin emrinden dışarı çıkmıştı. Şimdi siz beni bırakıp da onu ve onun avanesini - hepsi sizin düşmanınız olduğu halde - dost edinir misiniz? Zalimler için ne kötü bir değiştirmedir bu!"

51:56 : "Ben cinleri de insanları da ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." 11:19 : "Andolsun ki ben cehennemi hep insan ve cin ile dolduracağım." 7:38 : İns(an) ve cinden sizden önce geçmiş ümmetler arasında siz de girin bu ateşin içine." 6:130 : "Ey cin ve ins(an) topluluğu: Aranızdan size ayetlerimi nakleden, bu gününüzün gelip çatacağını özellikle haber veren peygamberler gelmedi mi size?" 6:128 : "Ey cin topluluğu, insanlardan birçoğunu baştan çıkardınız ha! Onların dostları olan insanlar da şöyle diyecekler: Ey rabbimiz, kimimiz kimimizden faydalandık, bizim için takdir ettiğin ecelimize ulaştık." 41:29 : "O küfredenler: Ey rabbimiz, cinden ve insanlardan bizi saptıranları göster bize de, onları ayaklarımızın altına alalım. Ta ki en aşağıda kalanlardan olsunlar, diyecekler." 34:14 : "Cinler gaybı bilmiş olsalardı, öyle horlayıcı bir azab içinde bulunmazlardı."

Yahudi kral-peygamber Şalomon'un (Süleyman) cinleri için de şöyle deniyor: 27:17 : "Süleyman'ın cinlerden, insanlardan, kuşlardan orduları toplandı. İşte bütün bunlar (onun tarafından) idare ediliyordu." 27:37-38 : (Süleyman) dedi ki: Ey ileri gelenler, onun (Saba melikesinin) tahtını, teslim olarak bana gelmelerinden önce, hanginiz bana getirir? Cinlerden bir ifrit: Sen daha yerinden kalkmadan ben onu sana getiririm. Eminim ki buna gücüm yeter, dedi." 34:12 : "(Süleyman'ın) Önünde, rabbinin izniyle iş gören bazı cinler de vardı."

Ayrıca, birtakım cinlerin Peygamber'i Kuran okurken dinlemeleri ve daha sonra da bu konuda cinlerin konuşmalarının Peygamber'e vahy oluşu ile ilgili 28 ayetlik Cin suresi ise şöyledir:

72-Cin : 1-15 : "Biz gerçekten hayranlık veren bir Kuran dinledik ki o hakka ve doğruya götürüyor. Bundan dolayı biz de ona iman ettik. Rabbimize hiçbir şeyi asla ortak tutmaya çağır. Gerçekten, rabbimizin büyüklüğü yücedir. O ne bir eş ne de bir çocuk edinmiştir. Demek ki, meğer bizim avanağımız, Allah'a karşı ne yalanlar uyduruyormuş. Aslında biz de, insan olsun cin olsun, hiçbir Allah'a karşı asla yalan söylemez sanmıştık. Ancak şu da var: İnsanlardan bazıları cinlerden bazılarına sığınır. Demek ki bu suretle onların azgınlıklarını artırmışlar. Doğrusu, onlar da, sizin zannettiğiniz gibi, Allah'ın hiçbir kimseyi katiyen diriltemez."

yeceğini sanmışlar. Biz, ciddi bir biçimde göğe erişmek istedik. Fakat onu sert bekçilerle ve alevlerle doldurulmuş bulduk. Halbuki bundan önce, haber dinlemek için onun (göğün) bazı kısımlarında yer bulup oturuyorduk. Ama, şimdi kim dinleyecek olursa, karşısında kendisini gözetip duran bir alev buluyor. Doğrusu biz, yerdeki kişilerin kötülüğü mü isteniyor, yoksa rableri onlar için bir iyilik mi diliyor, bilmiyorduk. Gerçekten bizim aramızda iyiler de vardır, daha aşağı olanlar da. Farklı yollara ayrılmışız. Şu gerçeği de kuşkusuz anladık ki: Yeryüzünde kalsak da, göğe kaçsak da Allah'ı asla güçsüz kılamayız. Doğrusu, biz o doğru yola ulaştıranı dinleyince ona iman ettik. Her kim rabbine iman ederse, o ne ecrinin eksileceğinden ne de bir haksızlığa uğrayacağından korkmaz. Aslında kimimiz müslüman, kimimiz de zalimlerden. Müslüman olanlar, doğru yolu arayıp bulmuş olanlardır. Zalimler ise cehenneme odun olurlar."

Cinin anlattıkları Peygamber'e naklen bildirildikten sonra kendisine denmiş ki: "Eğer onlar o yol üzerinde dosdoğru gitselerdi, elbette onlara bol su içirirdik". Bir tür alevden veya ateşten yaratılmış olanlar için ayrı bir cehennem tablosu çizileceği beklenirken, onların da cehennem ateşinde yanacaklarının söylenmesi ilginçtir. Kurandaki daha başka birçok tanımlamada da olduğu gibi, iyice anlaşılın diye, olaylar "insanlara hitaben ve yine insanların değer yargılarına göre anlatıldığından, vahiyde cehennem ateşi sembolik anlamda ve acı veren bir ortamı tasvir etmek için seçilmiş olabilir (4).

Kuran'da cin hakkında yapılan bu açıklamalar sonucunda, İslam alimleri arasında büyük fikir ayrılıkları doğmuştur. Dini açıdan önemli bir yeri olan **Mu'tezile** ekolü cinin varlığını toptan yok sayarken, **İmam Eşarî**'nin yandaşları da cinlerin nerdeyse her şeyi yapmaya gücü yetecek varlıklar olduklarına inanmak gerektiğini savunmuşlardır. Diğer yandan, Hadis ravileri de, Peygamberin herhangi bir cini görüp görmediği hususunda anlaşamamışlardır. Ancak, esas itibarıyla, müslümanların cinlere inanması gerektiği söylenir.

Esasen, Kuran'da da belirtildiği gibi, Araplar Peygamber'e vahiy gelmesinden önce de zaten cinlere inanıyorlardı. Cinler, melekler ve diğer mitolojik tasvirlerin hepsi **Cahiliye Dönemi**'nin Arap kültüründe önemli bir yer almaktaydı. Seci (kafiyeli ifade), belâgat (güzel konuşma) ve şiir sanatlarına büyük değer veren Araplar, bu alanda yetenekli kişilerin daima marifetli bir cini olduğuna inanıyorlardı. Nitekim, Peygambere vahyolunan güzel sözleri duyduklarında da onun cininin kim olduğunu sormuşlardır.

7 Arap literatüründe, **Kazvinî**'nin "**Acaib al-Mablûkat wa Garaib al-Mawcûdat**" ile **Da-mirî**'nin "**Hayât al-Hayawân**" adlı eserlerinde cinlerle ilgili önemli açıklamalar vardır. Bu yazarlara göre; insanın topraktan, meleklerin de nurdan yaratılmış olmalarına karşın, ateşten yaratılmış olan cinlerin erkeğine "**cinni**" dişisine de "**cinniye**" denir. Cinler üç gruba ayrılırlar: **Agval**, **Saali** ve **Afarit**. **Agval** veya **Gilan** grubundan olanlara "**Gul**" denir. **Saali** türü cinlere ise "**Sılat**" derler. **Afarit** grubundakiler ise "**Ifrit**" diye bilinirler. Bu cin gruplarının kendi aralarında da hiyerarşik bir düzenleri vardır.

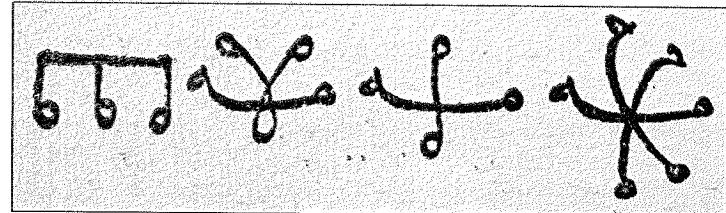
8 Arap inancına göre, **Gul** türünden olan cinler genellikle dişidir, erkeğine "**Qutrub**" denir. "**Marid**" tipi Gul'ler en acımasız olanlardır. Hilekarlıkta onlardan daha haini yoktur. Değişik biçimlere girerek önce insanlara yollarını şaşırtırlar sonra hemen üstlerine atlayıp parçalayarak

onları yutarlar. Mısır Arapları, geceleyin mezarlara saldıran Gul'lerin cesetleri yediklerine inanırlar. Anadolu folkloründeki "**Gul-yabani**" ise daha ziyade hortlak veya hayalet olarak tasvir edilir ve ıssız yerlerde, karanlıkta ansızın insanın önüne çıkarak korkuttuğu söylenir. Masallardaki umacı **dev anası** da bir Gul'dür. Yine Anadolu'da "**al-karısı**" diye bilinen ve loğusaya veya çocuğuna saldırarak onları boğmaya çalıştığı söylenen hayali yaratık da dişi **Gul** sayılır. Peygamber, bir hadise göre, **Gul** diye bir yaratık olmadığını söylemiş. **Mu'tezile** ekolü de bu hadise atfen cinleri yok saymıştır. Fakat, başka bir hadise göre de Peygamber, sataşan Gul'leri kovmak için ezan okumayı tavsiye etmiştir. Araplar için **Gul** kavramı o kadar etkileyiciydi ki, uğursuz sayılan **beta-Persei** çiftyıldızına **Ras al-Gul** (Cinin Başı) adını takmışlardı. Bugün astronomide kullanılan **Algol** adı da dolayısıyla onlardan kalmıştır.)

Sılat türündeki cinlerin dişileri **Gul** gibi biçim değiştirebilirler. Ayrıca, cinlerin çoğu dişi **Sılat**'lardan korkar, çünkü büyücü olurlar. Yani, mesleği büyücülük olan cinler bile var. **Sılat**'ların daha az zararlıları ise su birikintilerinde yaşayanlar, ağaç kovuklarında gizlenenler ve havadar yerlerde gezinenler olarak tanımlanıyor. Bu türdekilere Anadolu'da daha çok - farsî kökenli olarak - "peri" adı verilmektedir.

Ifritler ise Cahiliye Döneminde cinlerden sayılmazken, İslamiyet ile birlikte cin olmuşlar. Ama, eski bir alışkanlık olarak, Araplar **Ifritleri Şeytanlar** ile bir tutmayı yeğlemişler. İnancıya göre, **Ifrit** çok kuvvetli, sert mizaçlı, acımasız ve aynı zamanda kurnazdır. Mısır'da ise, öldürülen veya acılar içinde ölen bir adamın hayaletine **ifrit** derler.

İslam inancına göre, cinlerden korunmak amacıyla, Kuran'ın sonunda yer alan iki kısa surenin (Falâk ve Nâs) dua olarak okunması yaygındır. Ananeye göre, bu iki sure Peygamber'e büyü yapılmasından sonra, büyülerden korunması için indirilmiştir. Hadislere dayanarak bazı tefsirciler bu surelerin sadece birer dua olmaları sebebiyle, ilk dönemlerde Kuran'a dahil edilmediğini söylerler. Fakat, daha sonra Kitab'ın en sonuna ilave edilmişler.

Al-Bunî'nin "**Şams al-Ma'arif**" adlı büyü kitabından, cinlerin çağırılmasına yarayan şifreli kelimeler.

HADİSLERDE ANLATILAN CİN

İslam'da, uygulama bakımından, Kuran'dan sonra başvurulacak ilk kaynak, Peygamber'in sözleri ve yaptıklarıdır ki Sünnet (*Sunna*) olarak bilinir. Peygamber'in sağlığında, onun Kuran hükümlerini uygulama biçimine ve açıklamalarına tanık olanların anlattıklarından derlenen Hadis kitapları bu bakımdan *Sünnef*'in esasını oluşturur (5). Çok sayıda hadis kitabı olmasına rağmen, içlerinde en çok güvenilenler **Buhârî**'nin ve **Ebu Müslim**'in derlemeleridir. Bu derlemelerde cin konusunda Peygamber'in yorumları ise şöyle:

Buhârî - Menâkıb 31:80 : Ebu Hureyre, Peygamber'in abdest alması ve temizlenme suyu için yanında küçük bir kırba taşımış. Bir keresinde, Peygamber ihtiyacını gidermek için çıktığında, Ebu Hureyre arkasından kırba ile onu takip ederken, Peygamber "kimdir o?" diye sormuş. Ebu Hureyre olduğunu öğrenince de kendisine "benim için temizleneceğim birkaç taş ara, ama bana sakın kemik ve hayvan gübresi getirme" demiş. Ebu Hureyre de söyleneni yapmış. Peygamber ihtiyacını giderdikten sonra, birlikte yürürlerken Ebu Hureyre niye öyle söylediğini sormuş. Peygamber de kemik ve hayvan gübresi hakkında şunları söylemiş: "Bu ikisi cinlerin yemeklerindendir. Gerçekten bana **Nasibin** cinlerinden bir heyet geldi. Bunlar ne hoş cinlerdir! Benden azık istediler. Ben de onlar için Allah'a, cinlerin önüne çıkan her kemik ve tezcek topağında kendileri için muhakkak bir yiyecek bulmaları için dua ettim." Peygamberin *ne hoş cinler* dediği heyetin geldiği yer - hadise göre eski adıyla Nasibin (Nasibis) - vaktiyle ünlü büyücülerin merkezi sayılırdı. Bu yer, günümüzdeki adıyla, Mardin iline bağlı **Nusaybin** ilçesidir.

Buhârî - Tefsir 253:330 : Ebu Hureyre demiş ki; Peygamber şöyle buyurdu: "Cin tayfasından bir ifrit dün gece namazımı bozmak için bana ansızın hücum etti. Lakin, Allah beni galip getirip ona istediğimi yapmaya fırsat verdi. Sabah olunca, hepiniz göresiniz diye onu mescidin direklerinden birine bağlamak istedim. Fakat, kardeşim Süleyman Peygamber'in sözleri hatırlama geldi (de böyle yapmadım). Abdurrezzak'ın *Musannaf*'ına göre: Peygamber, "bu ifrit kedi suretinde karşıma geldi" demiş. Müslim'e göre: "Yüzüme çarpmak için elinde ateşli bir alev ile geldi" demiş. Nesei'ye göre: "Onu yatırdım ve dilinin soğukluğunu elimin üzerinde hissedinceye kadar boğazımı sıkıttım" demiş. Ravh'a göre, Peygamber o ifriti horlayarak kovmuş. Ed-Darekutnî'de ise bu yaratığın kedi değil de köpek olduğu söyleniyor. Rivayetin muhtelif olması yüzünden, Peygamber'in o gece namaz kılarırken ne ile karşılaştığı ve eğer bir varlık ile boğuşmuş ise bunun alelade bir kedi veya köpek olup olmadığı hususunda eski İslam alimleri arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. Bu tartışmalar içinde en uzun süreni; ateşten yaratılmış bir cinin dilinin de sıcak olması gerekirken, Peygamber'in nasıl olup da bunu elinin üstünde bir soğukluk gibi hissetmesi hakkındadır.

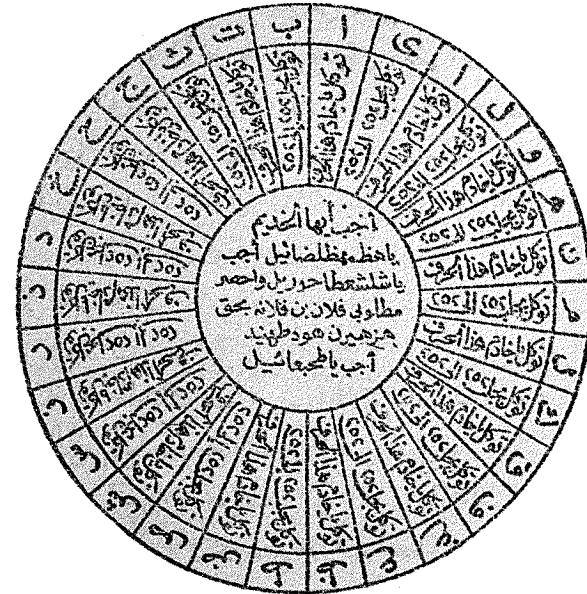
Müslim - Selâm 37:139 : Peygamber dedi ki: "Gerçekten, Medine'de müslüman olmuş cinler vardır. Onlardan birini görürseniz, kendisine üç gün ihtarda bulunun. Şayet bundan sonra size yine görünürse, onu öldürün! Çünkü o bir **şeytandır**."

Gerek güvenilir gerekse zayıf hadisler arasında olsun, Peygamber'in müslümanlara cinleri nasıl kullanacakları veya cinlerden korunmak için kimlere başvuracakları konusunda, **günümüzdeki cincileri haklı çıkaracak hiçbir öğütte bulunmadığını** görüyoruz. Buna mukabil,

cin konusuna paralel olarak, büyü, nazar gibi olaylar karşısında da Peygamber'in özellikle etkili olduğunu belirttiği bazı Kuran ayetleri vardır. Fahrüddin Razi, bunlardan Kuran'ın sonunda yer alan ve **Muavvizeteyn** (= koruyucu ikili) diye anılan *Falâk* ve *Nâs* surelerinin, Peygamber'e dua olarak okuyup kötülükten korunması için vahyolunduğunu söyler. Anlamları şöyledir:

Falâk Suresi: "De ki: Tan yerinin Rabbına sığınırım. Yaratıkların kötülüğünden, bastırıldığı zaman karanlığın kötülüğünden, düğümlere üfrenlerin kötülüğünden, ve gözü kaldığında haset edenin kötülüğünden." **Nâs Suresi**: "De ki: İnsanların Rabbına, insanların Sahibine, insanların İlahına sığınırım. Gerek cinlerden gerekse insanlardan olsun, insanın içine vesvese veren o fısıltısı bol sinsinin kötülüğünden."

İdrak, bilgi ve tecrübe ışığında yapılan açıklamaların yetersiz kaldığı her alanda olduğu gibi, cinler konusunda da din kanalı ile gelen yorumların muhakkak ki insan üzerindeki etkisi büyüktür. Ama, yorumlar uzman olmayan kişilerce yapılsa, bu kez etkisinin yaratacağı zararı gidermek için başka uzmanlara danışma gereği doğar. Yani, cinler hakkında söylenen her şeye inanmaya başlarsanız, sonunda bir asabiye hekiminin kapısında bulabilirsiniz kendinizi. Dini inançları ağır basan kişiler için bu alanda güvenilir kaynak olarak halk için yazılmış iki eser okumanızı tavsiye ederim: "**Kuran ve Hadislerle Göre Cinler - Büyü**", Doç.Dr. Ali Osman Ateş, Beyan Yayınları, 1995 - 1st.. "**İnsan ve İnsanüstü: Ruh - Melek - Cin - İnsan**", Süleyman Ateş, Dergah Yayınları, 1979 - 1st..

Al-Bunî'nin "Sams al-Maarif" adlı büyü kitabından, cinlerin çağırılmasına yarayan isimler dairesi.

ANADOLU İNANÇLARINDA CİNLERLE İLGİLİ KİTAPLAR

Kuran ve Hadis açıklamalarına rağmen, İslam edebiyatında cinlerle ilgili ve çoğu Cahiliye Devri'nden kalma inançlarla dolu eserlere rastlamak mümkündür. Anadolu'da bu alanda dikkati çeken ilk eser, 15. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan **Firdavsi-i Rûmî** veya halk arasında Uzun Firdevsî olarak bilinen bir şair-yazarın, Balıkesir'de - muhtemelen Farsça'dan tercüme ederek - yazdığı "**Daawat-nama**" adlı kitabıdır. Sekiz bölümden oluşan bu küçük eserde, cin çağırma yöntemleri, fal bakma usulleri, burçların ve yıldızların özellikleri ve bazı tilsimlerin etkilerinden bahsedilir. İçindeki yazar tarafından çizilmiş cin resimleri ve şemalar açısından folklorik önemi büyük olan Dâvetnâme'nin, **Şams al-Maarif** gibi dış kaynaklı eserlerden derlenmiş olması sebebiyle muhteva açısından Anadolu inançlarını yansıttığı söylenemez.

Basılı eserler arasında, Türkiye'de en çok rağbet gören kitap ise, **Seyyid Süleyman el-Hüseynî** efendinin "**Kenz-ul Havâs**" adıyla en son 1916 (1332)'da Eski Türkçe yayınlanan dört ciltlik eseridir. Defalarca yasaklanmasına rağmen, yeni harflerle ve sadeleştirilmiş bir dille kısaltılıp tekrar basılarak el altından satılan **Kenz-ul Havâs**, aynı zamanda bu alanda kitap yazan birçok meraklının da ilham kaynağı olmuştur. Bunların içinde, **Mustafa İloğlu**'nun 1970'de yayınlamaya başladığı ve sonunda yedi ciltlik bir hacime ulaşan "**Gizli İlimler Hazinesi**", ve **Mustafa Ertuğrul**'un "**Dua Hazinesi**" külliyyatı kayda değer. Ancak, bunların ve benzeri kitapların birer "hazine" (kenz) olmaktan çok, baştan sona saçma sapan hurafelerle bezenmiş, ama aralara Kuran'dan ayetler serpiştirilerek mistik bir hava verilmeye çalışılmış tipik cehalet örnekleri olduğunu da belirtmek gerekiyor.

(1985 yılında, **Ata Nirun** ile bu konuda bir araştırma yaparken, Mustafa İloğlu'nu da Be-yoğlu'ndaki evinde ziyaret edip kendisi ile uzun uzadıya görüşmüştük. Merhumun, **İslam O-kültürü** hakkında zerre kadar bilgisi yoktu. Derme çatma Arapçası ile orijinal bir eseri tetikten de mahrumdu. Ancak, sağdan soldan öğrendiği yarım yamalak tecrübi bilgilerle bir zanaatçı olabilecek seviyede üfürükçülükle uğraşıyordu ki, bu da geçimini sağlamasına yetiyordu. Mamafih, bu zatın derlediği yedi cilt, günümüzde adeta inanılmaz sırlarla dolu bir şaheser gibi piyasaya sürülmektedir. Oysa, içindekilerin bir işe yarayıp yaramadığı bir yana, hemen hepsi yanlış veya eksik kopya edildiğinden, yedi cildin yedisinde de zirvalıklar hazinesi olmaktan öte bir kıymet taşımamaktadır.)

Türkiye'de bu alanda yazılan kitapların birbirinin kopyası olmasının yanı sıra, ilk kaynak olarak genellikle **Ahmad bin Ali al-Bûnî**'nin "**Kitab Şams al-Maarif**" adlı dört ciltlik Arapça eserinden izler taşıdıkları görülmektedir. Bu konulara meraklı kişilerin yoğun talebi ile, 1979 yılında bir yayınevi, Bûnî'nin eserini tercüme ettirip piyasaya sürdü. Fakat, tercüme eden zatın - daha önce İbn al-Arabî'ye atfolunan bir risaleyi tercümesinde de görüldüğü gibi - Arapça bilmesine rağmen bu konulardan hiç nasibini almamış olması yüzünden, akla karayı birbirine karıştırarak eseri çorbaya çevirmesiyle, kimsenin içinden çıkmadığı bu dört ciltlik garabetin fazla müşterisi olamadı. Zaten, mütercim de sonunda iyice sıkılmış olmalı ki, eserin **Kitab al-Raml** bölümünü çevirmeden teslim etmiş. Son aylarda ise, **Ahmad Musa al-Zarkavi**'nin "**Mafatih al-Gayb**" adlı eserinin Kahire baskısından tercümesinin yapılacağını duydum. Bu ki-

tap da alanında oldukça ünlüdür.

Gördüğü ilgi ve derleyenin diğerlerinden çok farklı bir ortamdan gelmesi bakımından, **ismet Zeki Eyuboğlu**'nun değişik yayınevlerince farklı isimler altında yayınlanan "**Aşk Duaları, Cinler ve Cinciler**" adlı ve bir tür etnolojik araştırma niteliği taşıyan eserini de halkın inançlarını yansıtmaları açısından burada belirtmek gerekecektir.

Anadolu halkının cinlerle ilgili inançlarını yönlendirmesindeki rolü bakımından, biri tercüme diğeri telif iki eseri de burada dikkate almak gerekir: Yazarı, **İmâm-ı Şiblî** adında 14. yüzyılda yaşamış büyük bir İslam alimi diye tanıtılan "**Cinlerin Esrârı**" adlı kitap, aslında Arap-İslam mitolojisinden seçilmiş hikayeler arasına sahih veya mevzu olmasına bakılmaksızın rastgele serpiştirilen hadislerle doludur. Tercümenin başına ilk bölüm olarak dışardan eklenen iki formalık açıklama ise sanki okuyucunun aklını iyice karıştırmak için yazılmış gibidir.

{ Diğer ilginç eser ise, **Ahmed Hulusî** adındaki bir zatın 1971 yılından beri defalarca yeniden basılıp piyasaya sürülen "**Din - Bilim Işığında Ruh, İnsan, Cin: Spiritizmin İyüzü**" adlı kara kaplı kitabıdır. Yazar önce cinlerin kim olduğunu - sanki kapı komşusundan bahseder gibi - anlattıktan sonra, ısrarlı bir biçimde, mehdilik iddialarının, spiritizma celselerinin, renkarnasyon inancının ve UFO denilen cisimlerin ardında hep cinlerin bulunduğunu tekrarlamaktadır. Türkiye'de, bu gibi fanatik görüşlerin etkisiyle, parapsikolojik araştırmaların aslında cinlerin oyununa gelmiş zavallı şaşkınların işi olduğuna dair garip bir inanış doğduğu için, konuyu bir televizyon maskaralığından bahsettikten sonra ele alacağım }

İnsanın hayal gücünden doğan bir cin tasviri. Zihnen korku ile dolu önyargılı bir yorum, sonuçta cinlerin ürkütücü ve garip görünümü olmalarına yol açmış.

TV EKRANINDAKİ CİNLER

Garip olayların halkın ilgisini çekeceğini düşünen yapımcılar, izleyiciyi aydınlatmaktan çok izleyici sayısını artırmayı amaçlayan programlarına, geçen aylarda cincileri ve cinleri davet etmeyi uygun buldular. **Teksoy Görevde** adlı bir programın 06-10-1995, 01-03-1996 ve 19-04-1996 tarihli yayınlarında; Sinop'un bir köyünde evdeki eşyaların yerini değiştirip ortalığı yangın yerine çeviren muzur cinlerin marifetini, Adapazarı'nda bir hocanın cinlerini kadının içine sokarak onu nasıl debelendirdiğini, Burdur'un bir köyünde de dosya kağıdına poz veren cinlerin kaşını gözünü seyrettik. Allahtan, sonunda Bay Teksoy cinlerden iyice korktu da, bu saçma sapan görüntülerle ekranı daha fazla işgal etmekten vazgeçti!

23 Nisan 1996 tarihli **Hürriyet** gazetesinin 33. sayfasında, kendisiyle yapılan bir röportajda, bay **Teksoy** zeka seviyesi düşük bir program hazırladığını söyleyenlere ateş püskürürken, aynı zamanda içine düştüğü durumu da dile getiriyordu: "Gerçeği söylemem gerekirse, uyku sistemim tamamen bozuldu. İstisnasız, her gün baş ağrısı çekiyorum. Üstelik, çekimi yapan arkadaşlar da aynı haldeler."

Programları izleyenlerin de açıkça gördüğü gibi, **Sadettin Teksoy** konuyu ne bir uzmana danışma gereğini duydu ne de bir hekimin görüşlerine yer verdi. Bu yetmezmiş gibi, çevresindekilerin anlattıklarına gözü kapalı inanmak suretiyle, kendisini ve kameramanlarını psikolojik olarak olayın cinlerle ilişkili olduğuna şartladı. Özellikle 19-04-96 tarihli programda, Kavacı köyünde, Oğuz adındaki çocuğun elindeki boş kağıda bakarken, içinde bulunduğu ruhsal durumunu yansıtan sahneleri hatırlarsanız, daha sonra bu stresin ne gibi arazlar yaratacağı konusunda tahminde bulunmak için illaki uzman olmanız dahi gerekmeyecektir.

❖ Ekranda, ortası boş bir dosya kağıdı görüyoruz. Arkasından verilen ışığın etkisiyle, dosya kağıdında kağıt hamurunun kalitesizliğinden kaynaklanan leke izleri görülüyor. Ülkemizde hala standartlara uygun kağıt imal edilmediği için, aynı şeyi kim yapsa bu lekeleri görebilir. Fakat, daha önce uzun bir süre, görülmesi beklenen cinlerle ilgili hayali ayrıntıları anlatan çocuk, gelenleri konuya iyice şartlamayı da ihmal etmiyor. Böylece, görev başındaki **Teksoy**, çocuğun mental imaj telkininden sonra, bu düzensiz kağıt lekelerini hayal gücünün serbest çağrışımlarına malzeme yapıp, hipnotize olmuş bir halde ve sadece kendisinin görebildiği cinleri boş kağıda bakarak izleyicilere heyecanla anlatıyor.)

❧ Bu sırada, kameraman henüz yeterince hipnotize olamadığı için, elbette ki cin - min görmüyor. Ama, "yahu, milletin gördüğü cini ben niye görmüyorum!" paniği içinde, durmadan objektifin diyaframı ile oynuyor. Ekranda bakıyoruz; diyafram değiştiğinde kağıdın ortasında ışık alan kısım bir koyulaşıyor bir aydınlanıyor. Ama, ortada yine tek bir cinin portresi bile yok. Oysa, **Teksoy** telaş içinde bağırıyor: "Bak bak! Şimdi sol gözü belirdi. İşte, dosdoğru bana bakıyor!" Derken, çocuk işi berbat ediyor: "Hayır, ağbi. Sana bakmıyor. Hazretin gözü orada değil, burada. Şuradaki leke de onun ağzı!" Ama, **Teksoy** artık kendinden geçmiş bir durumda. Boş kağıttan *kendisine dik dik bakan cinleri* gördüğünden de hiç şüphesi yok. Yaşadığı illüzyonun etkisiyle de kanındaki **adrenalin** seviyesi hızla yükselmekte ve yanaklarına kadar kızarmakta.)

Hani derler ya, muhteremin verilmiş sadakası varmış. Aslında, bu gibi durumlarda yaşa-

nan travmatik olayların yarattığı stress sonucunda, baş ağrısı ve uyku düzeni bozukluğu gibi basit psikosomatik arazlardan daha vahim sonuçlar ile de karşılaşılması kuvvetle mümkündür. Bu gibi deneylerde kullanılan kişilerin, deneyden sonra olur olmaz yerde benzeri algılama yanıltmalarına veya halüsinasyonlara kapıldıkları, yalnızken fısıltı halinde sesler duydukları, bedenlerine giren garip varlıkların kendilerine zorla bazı işler yaptırdığı iddiaları genellikle bilinen hususlardır. Sanırım, buradaki psikiyatrik semptomların detayına girmeden, aslında bence daha önemli olan **Adapazarı vakasına** temas etmek gerekecek.

1 Mart 1996 tarihli programında, yine görev başındaki **Teksoy**'u bu kez Adapazarı'nda **Cevat Topkara** adındaki bir zatın ticarethanesinde görüyoruz. Bu zatın cinci mi yoksa medyum mu olduğu anlaşılmıyor (6). Sonra öğreniyoruz ki, kendisi **Kuran İlmî** ile iştigal etmekteymiş!... 40'lı yaşlardaki Cevat "**hoca**"nın bizim göremediğimiz cinleri var ve kendisi gayet şık giyinmiş. Bu sırada içeriye Sabahat kızı **Çiğdem hanım** ile yanında yaşlı bir bey giriyor. Söylenildiğine göre, Çiğdem hanımın ayağında felç, midesinde kanama, ellerinde morarma ve daha bir sürü şikayeti var. Yanındaki yaşlı beyin eşi olduğunu öğrendiğimiz Çiğdem hanım, oldukça genç ve görünürde kanlı-canlı ama belli ki birilerinin yardımına muhtaç.

Çiğdem Hanım'ı daha önce hekim muayenesine götürmüşler. Ama o hekim her ne tahsil etmişse, normal bir teşhiste bulunamayıp, genç kadını cin çarpmıştır diyerek **Topkara ticarethanesine** yollamış! (7) Şimdi ekranda Cevat Bey'i yazı masasının arkasında otururken görüyoruz. Birkaç saniye öüne bakarak şöyle bir duruyor. Sonra, sanki görünmeyen birileri suratına üflemiş gibi hafiften silkiniyor. Hemen anlıyoruz ki cinler geldi! Çünkü alıştık artık bu numaralara. Evet, şimdi Cevat bey ayağa kalktı ve divanın üstünde biçare uzanmış Çiğdem Hanım'a doğru ilerlemeye başladı. Genç kadın Cevat beye bakarken adeta ruhunu teslim edecekmiş gibi gözlerini süzüyor, hafiften titriyor ve divana biraz daha serbestçe yayılıyor. Yaşlı kocası da şaşkın bir ifade ile yakışıklı Cevat Bey'i seyrediyor. Mizansen, tam bir ortaoyunu dekoruna uygun. Ama, az sonra Cevat hoca cinlerini seferber etmeye başlayınca işler daha da karışacak.

❖ "**Ayşen, Ayten, Aysun, Gülişah! Hadi bakım, bacaklarından yukarıya doğru bedenine giriverin hanım kızımızın!**" diye ortalık yere yüksek sesle konuşuyor Cevat hoca. Kim bu Ayşen, Ayten, falan filan? Meğerse hocanın teşhiste bulunan doktor cinlerinin adları imiş bunlar. Eh, müslüman mahallesinde salyangoz satılamayacağı gibi, Türkiye'de de hani o kitaplarda adı geçen "**Behruşyaşın, Efremaşın**" gibi cinlerle ticaret yapılamıyor olmalı, diyoruz. Şimdi bu görünmeyen Ayşen, Ayten cin kızlarımız neden Çiğdem hanım kızımızın genellikle adet olduğu üzere ağzından veya kalbinden değil de *bacaklarından yukarıya doğru* muayeneye başladıklarını anlamaya da ilmimiz yetmiyor. Allahtan, hocanın cin tayfası erkek cinsinden değil. Yoksa, rezaletin boyutu daha da büyüyecek!)

Hoca cin kızlara, "bacaklardan yukarıya doğru iyice bir yoklayın bakalım" telkinini etkili bir sesle verdikten sonra, kamera Çiğdem Hanım'ın divana uzanmış bedeninde gittikçe artan ihtilaçlı kıvrımları görüntülüyor. Acaba bir **epilepsi nöbeti** mi başladı diyerek, ekrana daha dikkatle bakma ihtiyacını duyuyorum. Hayır, hiç alakası yok. Kameramanlar görüntüyü profesyonelce uygun açılardan veriyorlar. Ben de bu esnada hocanın yol açtığı modaya uya-

rak, yanımdaki kimsenin göremediği psikiyatrist cin kızlarım Pakize, Dürdane, Melahat ve Nurhayata soruyorum, bu ne iştir diye. Muhtemelen bir **konversiyon vakası** ve semptomlara paralel somatik komplikasyonlar, diye hemen kulağıma fısıldıyor Pakize!

Fakat, Cevat hoca huzunu alamıyor ve ikinci perdede hanım kızımızın göğüs nahiyesine el ile de müdahalede bulunuyor. Sonunda, epey bir friksiyon neticesinde Çiğdem hanım mura-dına eriyor ve rehavetle karışık utangaç bir gülümseme ile kameraya bakarken bütün ızdırabı-nın dindiğine hep birlikte şahit oluyoruz. Fakat, hocaya göre bu iş bir defada bitmeyecektir. Yakın bir zamanda, kötü cinler hanım kızımızın yine bacaklarına sarılacak ve böylece hocayı tekrardan ziyaret saati gelecektir.

İşin ilginç tarafı, halka seyrettirilen bu kepezelik hakkında ne **Tabibler Odası**'ndan ne de başka bir yetkili kuruluştan hiçbir tepki gelmemiş olmasıdır.

Bilinmeyen bir dünyanın yarattığı bilinçaltı uyarılarından esinlenen sanatçının hayal gücü ile yaratılan bir cin resmi.

MODERN BİLİM AÇISINDAN CİNLER

Bilimsel bir araştırmaya, öncelikle varsayımlardan uzak durup, olayın incelenebilmesi için uygun yöntemleri seçmekle başlanır. Eğer, elinizdeki yöntemlerin tümünden yetersiz kalacağı, başka örneği veya benzeri olmayan bir olaylar grubunu inceleyecekseniz, o zaman işiniz zor demektir. Cinlerle ilgili olduğu söylenen vakalar da halka yansıtılırken, sanki ortada böylesine olağanüstü bir durum varmış da, bilim adamları çaresiz kalmış gibi bir mizansen yaratılmaktadır. Böylece, **meydan birtakım şarlatanlara kalmakta ve onlar da halkı dolandırmanın keyfini yaşamaktadır.**

Aslında, halk arasında "**cin çarpması**" veya benzeri biçimde anılan ruhsal veya bedensel şikayetlerin hemen hemen hepsi **alelade tıbbi vakalardır** ve bu şikayetlerin herhangi bir uzman hekim tarafından incelenmesi sonucunda hastalık veya bozukluk **kolaylıkla teşhis edilebilmekte**, uygun olan **tedavisi ne ise o yapılmakta** ve hasta da sağlığına kavuşmaktadır. Ortaçağ'da henüz tıp bilimi yeterince gelişmemiş iken, hastalıkların çoğunun birtakım tabiat-üstü varlıkların anlaşılamayan etkisinden kaynaklandığı inancı yaygındı. Ama, hurafelere sarıldıkça büsbütün perişan olan insanlar, sonunda işin aslını araştırmaktan daha akılcı bir yol bulunmadığını gördüler.

Tıp bilimi bugün de her derde çare bulacak kadar gelişmiş değil. Ama, cinlerle ilgili olduğu sanılan vakaların tedavisinde de hiç **cin yakalayan bir hekime** rastlanmadı bugüne kadar. Çünkü, o hurafelerde anlatıldığı biçimde ne cinler var ne de şeytanlar, insana saldıran. Ancak, şu önemli noktayı gözardı etmemek gerekiyor. Teşhis ve tedavide kullanılan tanımlamalar, gerek zaman içinde gerekse değişik kültürlerle göre farklılıklar arzedebilir. Nitekim, mesela batı kültüründen farklı bir biçimde gelişmiş olan uzakdoğudaki tıp disiplini ile batının tıp disiplini birbirine uymamaktadır. Ancak, bir hastalığın iki ayrı disiplinde tamamen farklı yöntemlerle tedavi edilebildiğini de görüyoruz. Son yıllarda güncellik kazanan **Akupunktur**, buna bir örnek sayılabilir. Aynen bunun gibi, henüz bilinmeyen başka tıp disiplinlerinin de olabileceğini, yabana atmamak lazım. Yalnız, burada sözü edilen yeni ve bilinmeyen tıp disiplinini tanımlarken, elbette ki bir yerde bunun geçmişten günümüze kadar uzanan gelişimini de bilmek zorundayız.

Diyelim ki, hastalıkları cin - ifrit sembolleri ve bunlara bağlı tasvirlerle açıklayan böyle gizli bir tıp disiplini var da, bundan bizim haberimiz yok henüz. O takdirde, en azından bu gizli kalmış tıp anlayışına sahip kişilerin neler yapabildikleri inceleyebilmeliyiz. Gerçekten de **tarihçesi uzun bir geçmişe dayanan böyle bir tıp ekolü** olduğu söylenir. Ancak, bunu doğru dürüst uygulayabilenlerin sayısı yok denecek kadar azdır ve bunlar yeryüzünün belirli bir bölgesinde toplanmış da değildir. İşte bütün zorluk buradan kaynaklanmaktadır.

Ortaçağ'dan bu yana yazılmış, cinler, ifritler ve meleklerden bahseden, tılsımlar, efsunlar, iksirler, dualar ve anlaşılmasız yazılarla dolu o kitapların hepsi, aslında **bu yarı fantastik bilimin kötü birer karikatürü** gibidir. Çünkü, prensip olarak bu gizli bilimin hiçbir zaman kitap veya yazılı herhangi bir şey biçiminde başkalarına aktarılamayacağı, öğretilmeyeceği söylenir daima. Burada hakim olan düşünce, bilenlerin daima başkalarından üstün kalabilmesini sağlamak için konunun hep gizli tutulması gerektiği inancı değildir. Aksine, belirli bir **ruhsal**

olgunluğa erişememiş kişilerin bu bilimi kullanmaya heves ettiğinde, hem kendilerine hem de başkalarına **zarar vererek** tabiatın - veya diyelim ki ilahi düzenin - **dengesini bozmaktan** öte bir şey yapamayacaklarının kesinlikle biliniyor olması yüzünden ortada yazılı bir şey bulunmamaktadır.

Sadece zeki olmanın, bu bilimin sırlarına vakıf olmaya yetmediği söylenir. Aynı zamanda başka bilgilerle de donanımlı olmaktan, dahası bütün bunları anlayabilecek bir **ruh olgunluğuna** erişmiş olmaktan bahsedilmektedir. Herhangi bir insan bu seviyeye geldiğinde, kendisinde bizim henüz tanımadığımız **bambaşka idrak kapıları** açılacağı için, zaten kitapları okumasına da gerek kalmadığı söylenmekte ve neticede bu bilimin herhangi bir kitapta yazılı olmadığı ve hiçbir zaman da yazılmasına gerek duyulmayacağı belirtilmektedir.

Bu yarı mistik ifadelerden ne gibi bir sonuç çıkaracağınızı bilemem. Ama, bazı açık göz insanların, sanki bu seviyeye gelmişcesine, yapmacık bir eda ile kendilerini cahil insanlara kolaylıkla kabul ettirdiklerine ve onları sömürdüklerine her dönemde şahit olmak mümkündür. Tarih, bu gibi **sahtekarlık örnekleriyle** dolu. Ermiş şeyhler, el etek öptüren tarikatçılar, filanca zaman mehdileri ve daha niceleri hep aynı hırsın esiri olarak insanları aldatmışlardır. Oysa derler ki, kimin hangi mertebeye eriştiğini Hâlik'ten (yaratandan) başkası bilmez, erişmiş olan da kendini belli etmez. Yani, ben şuyum buyum diyenlerin veya tevazu ve tecahül maskesi altında gerdan kıranların hepsi aslında iki arpa boyu bile yol alamamış birer zavallıdan başka bir şey sayılmıyorlar.

Şimdi durum böyle iken, komşunun ısrarla tavsiye ettiği, filanca hocanın nefesinden veya cinlerinden medet ummar mı artık insan! Meşhur bir söz vardır; **"kelin merhemi olsa, önce kendi başına sürer"** derler. Eh artık, kimin keli kimin perçemi olduğunu görmek size kalmış bir şey.

Biraz önce size böyle bir gizli bilimin var olduğu söyleniyor, ama ne olduğunu bilen yok dedim. Cin - peri hikayeleri de işte bu ne olduğu bilinmeyen bilimi, yarım yamalak birilerinden duyanların uydurdıkları masallardan ibarettir. Diyelim ki siz hiç tıptan anlamıyorsunuz ve cinlerin esrarına merak sardınız. Derken, günün birinde iki hekimin konuşmasına kulak misafiri oluyorsunuz. Hastanın EKG'si duruyor önlerinde. **Koroner arter kalsifikasyonu**'nun tesbiti gerektiğini söylüyor hekimin biri. Diğeri ise, **majör koronerlerde stenoz** olma ihtimali bulunmadığını, çünkü ne **subepikardialde** ne de **lateralde** böyle bir **traslulent bant anomalisine** rastlamadığını, ama fluoroskopinin **ventrikül anevrizması** gösterdiğini idda ediyor. Siz telaş içinde bu tek kelimesini anlamadığınız cümleleri bir kağıda not ediyorsunuz. Diyelim ki, ortada bir de diastol anatomisi için alınmış röntgen filmi var. Sonra, birden hekimlerin oradan uzaklaşmasını fırsat bilip EKG şeridi ile röntgen filmi kaptığınız gibi kaçırıyorsunuz. Haydi bakalım, şimdi bu hazinenizi kullanarak doktorculuk oynamaya başlayın. Kimbilir böylece kaç kişiyi öldürürsünüz veya sakat bırakırsınız!

Yazacağınız gizli ilim hazinesi kitabınızda ilk cinin adı herhalde **majör koronerlerde stenoz** olacaktır. Belki bu ikinci olur da ilkinin adı **ventrikül anevrizması**'dır. Sonra, **EKG şeridinde** uzayıp giden zigzaglı çizgileri kitabınıza kopya etmeye çalışırken **gizli anlamlarından** da bahsetmeyi ihmal etmezsiniz. Hele bir de hastanın **röntgen filminden** seçebildiğiniz şekilleri

cinlerin resmi diye kitabınızın sonuna eklerseniz, müthiş bir şey olur. Aradan yıllar geçer. Yaşadığınız olayla ilgili başkalarına anlattığınız hikayeler, bire bin katılarak döner dolaşır ve tekrar size gelir. Kitabınızın yeni versiyonuna büyük bir heyecanla bunları da eklersiniz. Kimbilir, belki sizin gibi başkaları da tesadüfen böyle konuşmalara kulak misafiri olmuştur. Sizin **kardiyo-lojik cinlerinizin** yanısıra, onlar da **"oksazepam, klordiazepoksid, difenhidramin"** gibi **uyku getiren cinlerden**, veya genetik laboratuvarından çıldıkları bir filmdeki **sistik fibrosis** DNA sekansında görülmeyen C-T-T ile ilgili garip şekillere ve notlara bakarak, **cinleri** çağırıp görünür hale nasıl getirileceğinden bahseden kitaplar yazarlar.)

Gizli ilimlerle ilgili kitaplar da işte böyle sağır duymaz ama uydurur misali, ne olduğunu kimsenin anlamadığı bir bilimden kalan yalan yanlış fragmanlarla doludur.

Cin figürleri genellikle insanın hayal aleminin zenginliğine bağlı olduğundan, bazen bu gibi garip görüntülere de rastlanmıştır.

NÖROLOJİ VE PSİKİATRİ AÇISINDAN CİNLER

Bugünkü tıp biliminde, insanı etkilediği varsayılan **tabiatüstü bir varlık grubundan** sözeden hiçbir ekol yoktur. Eğer hasta kendisine *cinlerin musallat olduğunu* söylüyorsa, muayene sırasında bu tanımlama hastanın kişisel yorumu olarak değerlendirilir. Hasta iddiasında ısrarlı ise, *cinlerin* ne gibi rahatsızlıklara yol açtığı sorulur kendisine. Ama, hekim tarafından **cin tasviri** altında ne gibi etkenler bulunduğu irdelenirken, insan veya hayvandan farklı bir evolüsyona tabi herhangi bir şuurlu varlık kavramına yer verilmez. Hastanın bu yorumunun çoğu kez boş inançlarla bezenmiş zihinsel şartlanmalarına bağlı **idrak yanıltmalarından** kaynaklandığı varsayılır. Aslında bu teşhis, ilgili vaka sayısının çoğunda doğrudur ve ayrıca **cin gibi başka bir varlığın etkisini dikkate almaksızın yapılan tedaviden de olumlu sonuç elde edilebilmektedir**.

Tıp biliminin bugünkü disiplini içinde uygulanan tedavi yöntemlerine, olumlu cevap vermeyen hastalıklar karşısında ise - ki, bunlar nadir görülmekle birlikte, çeşitlilik açısından yabana atılmayacak kadar fazladır - hemen cinlerin marifetinden söz etmek yerine, yeni klinik araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre, teşhiste bulunmanın daha isabetli olacağı düşünülmür. Buna mukabil, bazen öyle vakalarla karşılaşmaktadır ki, tıp dışı yöntemlerle alınan sonuçlar, ilk bakışta bu cin masasında sanki bir gerçek payı varmış gibi yorum yapmaya zorlabilmektedir hekim.

Mesela, etiyojisi henüz bilinmeyen bir **trigeminal nevralji** vakasında duyulan ani şiddetli ağrı ve gözün yaşarak şişip kapanmasıyla yüzde görülen spazmın giderilmesi için **carbamazepine** tedavisi veya ganglion a kol enjeksiyonu gibi müdahaleler yerine, bazen hastanın nefesi kuvvetli bir hocaya okutturulması ile daha iyi sonuçlar alındığını ben bizzat müşahade ettim. Ancak, bu gibi olayları bir uzman gözü ile incelediğinizde, hastanın üzerinde etkili olduğu varsayılan nefes veya okuma sayesinde **kaçışan cinlerin nasıl da korktuğunu** hayretle anlatmak yerine, hastanın **ruh haline bağlı** daha komplike ama aynı zamanda akla daha yakın başka bir yorumun da yapılabileceğini görebilirsiniz.)

Diğer bir örnek olarak, oldukça sık rastlanan ve "cin çarpması" diye intikal eden **epilepsi vakalarını** ele alabiliriz. Halk arasında **sara** olarak bilinen epileptik vaka grubunda, beyin fonksiyonlarından aniden ortaya çıkıp gelişen ve yine birdenbire kaybolan **paroksizmal bir rahatsızlık** görülmektedir. Klasik tablosunda şuur kaybı, tonik spazm ve klonik konvülsiyonlar olan epilepsi, netice itibarıyla bir semptomdur ve hastanın **uzman olmayan kişilerce müşahadesinde sanki bilinmeyen bir varlığın saldırısına uğradığı zannedilebilir**. Fizyolojik açıdan ise, epilepsi, kontrol dışı nöral deşarjlar şeklinde meydana geldiğinden psikokimyasal düzeyde yeterince incelenebilmektedir. Bu sayede, tedavi amaçlı müdahalelerin çoğunda - intrakranial tümörler ve lobektomi gerektirenler dışında - kimyasal ajan kullanımı olumlu sonuçlar vermektedir.

Burada epilepsinin patogenesi ve etiyojisi üzerinde durarak konu dışına çıkmak istemiyorum. Ancak, gerek idiyopatik, gerekse semptomatik epilepside; incelenen objenin **fizik beden** olması yüzünden, sonuçta vakanın sadece beden seviyesindeki belirtilerine göre seçilen bir tedavi ile yetinildiği de unutulmamalıdır. Yani, muayyen bir norma göre kullanılmak

üzere imal edilmiş bir **aletin** [bedenin], yapısındaki bazı arızı değişiklikler yüzünden anormal (norm dışı) çalışmaya başlaması halinde, **kullanıcının** [insanın] ne ölçüde o aleti kontrolü altında tutabileceği meselesi cevapsız kalmaktadır. Diğer yandan, korunma alanının zayıflamasıyla, kullanıcı ile alet arasındaki iletişim kanalına nüfuz edebilen **dış kaynaklı parazit tesirlerin yaratacağı** beklenmedik fonksiyonel veya ruhsal bozukluklar ile nasıl mücadele edileceği de haliyle bilinmemektedir. İşte bu noktada, psikiyatri disiplini dışına çıkmak zorunda kaldığımız için meseleyi daha ilerde ele alacağım.

Cin - ifrit edebiyatı ile açıklanmak istenen diğer sık görülen vakalardan biri de; **obsesyonel nevroz**'dur. Epilepsi benzeri vakalardaki gibi nörolojik inceleme imkanı tanımayan, yani sinir sisteminin organik veya fonksiyonel bir bozukluğu ile paralellik arzetmeyen bu nevroz tipini, bazı ekoller **obsessif kompulsif bozukluk** olarak nitelerler. Tarih boyunca o kadar yaygın görülmüştür ki, Musevilerin kutsal kitaplarından (8) **1.Şamuel** kitabında dahi bu konuda bir örnek vardır: M.Ö. 11. asırda yaşamış olan İsrail kralı **Şaul**, peygamber-kral David'in (Davud) başarılarını kıskanarak öfkeye kapılır. Bunun üzerine, Tanrı **Yahweh** tarafından **Şaul'e kötü bir ruh musallat olur** ve **Şaul** de bu varlığın etkisiyle şuurunu kaybederek damadı David'i mızrakla öldürmeye kalkışır. Ama, aklı başına gelince de yaptığına pişman olur. Fakat, **Şaul** içine düştüğü bu ruhsal bozukluktan bir türlü kurtulamaz ve öldürme saplantısına kapıldığı anlarda çalınan bir arpın nağmeleri ile biraz olsun sukunet bulur.

İstanbul'da son onbeş sene içinde en çok karşılaştığım vaka tipi olması sebebiyle, bu nevrozla ilgili ilginç bir örnek vermek isterim. **Obsesyon**; çoğu kez hastanın anlamsız veya gereksiz olduğunu bildiği halde, zihninden bir türlü çıkarıp atamadığı, ve genellikle emosyonel tablonun bozulduğu dönemlerde daha da rahatsız edici hale gelen fikirlerdir. Bunlar, önce çoğu kez iyi koordine edilmemiş defans mekanizmaları olarak gelişir ve sonunda ise başa çıkılmaz birer düşünce formu halinde sahibini tehdit edecek boyuta gelirler. İşte bu noktada, hastada kimlik bozukluğu intibai veren belirtilerle karşılaşabilmektedir.

1986 Kasım'ında gelen bir vakada (Z.U., 34, Türk, evli, kadın), uzman hekim tarafından obsessif-kompulsif bozukluk teşhisi konmuş, ancak cevap vermeyen biyolojik tedavi yönteminde ısrar edildiği için sonunda hekim ile diyalog kopmuştu. Rutin inceleme neticesinde, obsessif materyal üzerine kurulmakta olan bir parazit tesir odaklanması ile karşılaşıldı. Hastanın ifadesi şöyleydi: "Saçma olduğunu kesinlikle bildiğim halde, kocamın beni aldatacağı fikrini bir türlü kafamdan atamıyordum. Oysa, beni sevdiğinden ve evine bağlılığından son derece emindim... Zamanla bu aldatılma saplantısı garip bir karşılıklı içsel konuşma biçimine dönüştü. Önceleri sadece kendimi ikna edebilmek için içimden kendime yatıştırıcı şeyler söylerdim. Ama, daha sonra sanki başka birisi cevap veriyormuş gibi zihnimde değişik fikirlerle karşılaşır oldum. Bu durumdan korkuyordum. Çünkü, bu düşünceler bana ait değil. Ama işin garip yönü şu ki, söyledikleri doğru çıkıyor."

Z.U., zihninde zaman zaman **başka birisinin gönderdiğinden şüphelendiği** mental imajlarla karşılaşıyor, bu imajların sıklığı dönemlerde ise başını soğuk su ile yıkadıktan sonra oksipital bölgeye sızma zeytinyağı sürmek gereğini duyuyordu. Bu uygulamanın ne maksatla yapıldığını sorduğumda ise, gülererek: "Çok saçma! Ama böyle yapmam gerektiği

düşüncesinden kendimi bir türlü alamıyorum. Zaten, zeytinyağını sürünce inanılmaz bir rahatlık duyuyorum içinde” diyordu.

Klasik psikiyatri sınırları içinde kalınsaydı, bu hastayı tepesine zeytinyağı sürülmüş bir halde uzun süre görebilirdiniz. Ancak, sistemli bir psikoanaliz ile, hastanın daha önceki bir kaçamağı ile ilgili olarak geliştirdiği suçluluk kompleksine paralel cezalandırılma ihtimali tarzında ortaya çıkan konflikt, ve *bu ortamda oluşan* başlangıç safhasındaki kompensatif bir *kimlik bölünmesi* bulundu. Psikiyatrik literatürde başka türlü adlandırılmayan bu yeni oluşmuş kimlik trasesine göre, *kişinin günabtan arınması için başını yıkaması ve yağ ile kendini kutsaması* gerekmekeydi. Hipnoz halinde iken ortaya çıkan ve tipik Hristiyanlık öğeleri taşıyan bu açıklamaların, hastanın ne dini inançları ne de günlük yaşamındaki çevresi ile bir uyum içinde olmadığını da burada belirlemek gerekir. Bu açıklamalar sırasında süje, uzun süre genç kadınların iffeti ile ilgili ortodoks zihniyete sıkı sıkıya bağlı nutuklar da iradetmiştir. Deneyimli bir araştırmacı, elbette ki burada cinlerden ziyade geçmiş yaşamla ilgili bazı moral değerlerin ön plana çıkması veya doğrudan bedensiz bir varlığın müdahalesi ihtimali üzerinde duracaktır.

Obsesyonların yanısıra, nadir de olsa, psikiyatride bir de bahsedilmesinden pek hoşlanılmayan posessyon vakaları görülmür. Bu konuya Jung biraz ilgi göstermiş, ama ondan başkası da el atma cesaretini bulamamıştır kendinde. Peter Blatty'nin ünlü romanı *The Exorcist*'in filme uyarlanmasından sonra insanı bıktırarak kadar ucuz taklitlerinde görülen abartılı sahnelerin dışında, gerçekten de başka bir varlığın hakimiyeti altına girmek gibi yorumlanabilecek durumlarla karşılaşmaktadır. Ancak bu vakaların; konversiyon, dissosiyatif bozukluk, epilepsi safhası, defans mekanizması, kişilik bozukluğu gibi ayırddedici teşhisi yapıldıktan sonra üzerinde durulması gerekmektedir.

Uygulamaya baktığımızda, bilimsel açıdan geriliği su götürmez olan Türkiye’de kayda değer ancak beşaltı tip fakültesi olduğunu ve nörologların aynı zamanda psikiyatrist olarak da faaliyette bulunabildiğini görüyoruz. Literatür takip eden ve yeni araştırmalardan haberdar olanların sayısı ise yok denecek kadar azdır. Neticede, piyasada bulunan on-onbeş nöroleptik veya antidepresan spesiyalitenin adını ezberlemiş ve ancak bir enternist kadar psikiyatriden anlayabilen bir ruh doktoru tipi oluşmaktadır. **“Herif manyak ağb! Basicaksın Akineton’u, dayayacaksın 100’lük Melleril’i. Bak o zaman sesi çıkıyor mu!”** gibi ilginç teşhis ve tavsiyelerle; veya **“Aslında batının yorumları kökünden yanlıştır. Bizim din ulemalarımız bu gibi olayların açıklamasını asırlar öncesinden yapmışlar. Bakın Anadolu’ya, batı tababetinin üstesinden gelemediği ruhsal hastalıkları, iman sahibi şeyhlerimiz bir du-a ile nasıl da tedavi ediyorlar!”** gibi hekimlik adına utanç duyulacak zihniyetlerle karşılaşmış biri olarak, psikiyatri açısından Türkiye’nin önünde daha aşılması gereken büyük engeller olduğu kanaatindeyim (9). Dolayısıyla, konunun bu faslını kapatıp, yine Türkiye’de hiç barınamamış bir araştırma alanındaki cin kavramına geçmek istiyorum.

SPIRİTÜALİZM AÇISINDAN CİN KAVRAMI

Bugün dünyada Spiritüalizm ekolü - gelişimini tamamlamadan - yerini Parapsikoloji’ye bırakmış ve eski spiritüalistlerin yerine de Spiritizm ile uğraşan birtakım garabet tipler geçmiş olmakla birlikte, Türkiye’de belirli bir zümrenin Neo-spiritüalizm’den haberdar olduğunu zannediyorum (10).

Cin konusunda, spiritüalizmin bakış açısına örnek olarak, **Ergün Arıkdal**’ın **“Metapsişik Terimler Sözlüğü”**ndeki (2. baskı -1984) açıklamasına bakalım: “Bu kelime herkesçe bilinen ve genellikle yanlış anlam verilen bir terimdir. İlah, kötü ruh, ilham, zeka, en aşağı derecede doğaüstü kuvvet anlamlarına gelir. Latince daha ziyade bedensiz varlıklara, iyi-kötü demeden verilen bir isimdir. Eskiler, insanlara hareketlerinde yol gösteren, nasihat veren ve koruyan, bilgili ve kudretli varlıklar olarak kabul etmişlerdir. Her insanın iyi veya kötü bir cini (veya meleği) vardır denilmiştir. Modern dilde ise bu kelime, genellikle, kötü anlamda kullanılır ve kötülük yapan varlıkların isimlendirilmesine yarar. Cinler tabiat itibariyle esasen geri mahluklardır. Yine bazı yazarlara göre: Herhangi bir tabiat parçasını koruyan ve ziyaret eden cinler vardır. Orman, su, dağ cinleri gibi. Allan Kardec’e göre: En geri varlıkların halk tarafından isimlendirilmesidir. Bazı dinlerde: Derecelerini kaybetmiş meleklerdir. Bazı teozoflara göre: Tekamülleri insanın tekamülüne bağlı ve insanla birlikte bulunarak tekamül eden, gözün görme frakansı dışında bulunan bir ortamda (titreşim alanında) yaşayan varlıklardır. İyi veya fena tabiatla olanları mevcuttur. İnsanların mukadderine paralel mukadderleri vardır. İnsanlardan yayılan etkilere muhtaçtırlar. Adeta beşer varlığı ile ortak bir yaşamları vardır.”

Esasen, spiritüalizm literatüründe cinler ve benzerleri ile ilgili doğrudan bir açıklama bulunmaz. Zira, spiritüalist ekolde genel olarak, **bilinen maddenin ötesinde** bir ruh cevherinin varlığı kabul edilir ve ruhun maddi ortamda **tekamül ettiği** öne sürülür. Burada tekamül ile varlığın **bilgilenmesi ve şuurlanması** söz konusudur. Ruh cevherinin insan seviyesindeki tekamülünde, **yeniden bedenlenmek suretiyle** defalarca maddi ortamda (dünyada) doğup yaşayıp ölmesi gerekmektedir. İnsanın öldüğünde bedeninden ayrılarak, tekrardan doğana (yeni bir fizik bedene bürünmesine) kadar, öte alemde [spatium] **daha farklı bir bedenle varlığı sürdürdüğü** ve tekamülünün devam ettiği kabul edilir. Buna paralel olarak, yine **aynı cevherin** değişik tekamül seviyelerinde, farklı maddi ortamlarda, benzeri biçimlerde bedenlenmesinin mümkün olduğu varsayılır. Bu yoruma göre, **cin denilen varlıklar da insandan farklı seviyedeki varlıklar olarak düşünülebilir**. Cinlerin beden türleri ve bedenlenme ortamları insanınkine benzemediğine göre, buradan aralarında sıkı bir iletişim olamayacağı sonucu çıkarılabilir. Ortak noktaları, aynı cevhere sahip olmaları ve tekamül etmeleridir. Diğer yandan, söz konusu maddi ortamlar arasındaki yakınlık sebebiyle, yine tekamül gereği, **insan ile cin denilen varlıklar arasında nadir de olsa bazen özel şartlar altında bir iletişim kurulabildiği**, ancak çoğu kez insanların bu iletişimi açık bir biçimde farkedemedikleri düşünülebilir.

Spiritüalistlerin görüşüne yer verirken hep “olabilir, düşünülebilir” demek zorunda kaldım. Çünkü bu ekolde, insan seviyesindeki varlıklar dışında fazla bir bilgi yoktur ve yorumlar genellikle tahminlere dayanır. Ancak, dini telkinlerin etkisiyle bazı yazarların, spiritizma de-

neylerinde iletişim kurulduğu varsayılan bedensiz varlıkların aslında birer cin olduğunu ileri sürmelerini ise ciddiye almamak gerekir. Zira, dikkat edilirse, bu yazarlar genellikle böyle bir deneye katılmadan, oturdukları yerde ahkam kesmeyi uygun görmektedirler (11). Eğer spiri-tüalistlerin ruhsal irtibat celseleri veya spiritizmacıların ruh çağırma seanslarındaki prosedür i-yice incelenirse, görülecektir ki **cin veya benzeri türden bir varlık ile bu ortamda iletişim kurma ihtimali çok düşüktür**. Ancak, deneye katılan birisinin daha sonra özel bir hayat tecrübesi geçirmesi icap ediyorsa, deney sırasında o kişiye yönelik bir irtibat kanalı kurulabil-mektedir. Bu irtibat kanalından ne gibi tesirlerin aktarılabileceği konusunu ise cin edebiyatı ile a-çıklamaya hiç gerek yoktur. Diğer yandan, medyum vasıtasıyla sürdürülen bazı irtibat celsele-rinde - eğer mesele bilgi edinmek ise ve irtibat kurulan varlığın seviyesi uygun ise, bu tür farklı tekamül zincirindeki varlıklar hakkında bir fikir vermek amacıyla, irtibat kurulan varlık, **medyuma anlık mental veya astral imajlar yansıtacak biçiminde** katalizör görevini üst-lenebilmektedir. Fakat, bu son bahsettiğim türden celselerin gerçekleşebilmesi için, hazır bu-lunanların yeterli bilgi birikimine sahip olmaları ve - asıl önemlisi; bu deney ile alacakları yeni bilgiye gerçekten ihtiyaç duyacak bir durumda olmaları gerekmektedir.

Burada belirtmek istediğim bir konu da şudur: Tecrübe gösteriyor ki, **spiritizmacıların ruh çağırma seanslarının çoğu sahtekarlıktan ibarettir**. Gerçekten irtibat kurulabilen se-anslarda da gelen varlığın anlatacakları ile **sokaktan geçen simitçinin anlatacakları** arasın-da pek bir fark olmamaktadır. Bugüne kadar ne okuduğum ilgili literatürde ne de katıldığım bu gibi seanslarda kayda değer bir bilgi kınıtına rastlayamadım. Kanımca, hepsi safsatadan ibarettir. Ancak, bilgili ve ciddi spiri-tüalistler tarafından yapılan ruhsal irtibat celselerinde, eğer yetenekli bir medyum (12) kullanılıyorsa, oldukça seviyeli bilgiler almak mümkündür. Ancak, bu konunun cinlerle perilerle bir ilgisi olmadığı için fazla detayına girmeye gerek duymuyo-rum (13).

Bu yazıyı hazırladığım sırada, *Hürriyet* gazetesinin 13-05-1996 tarihli nüshasında, Sam-sun'da yıllarca falcılık yaptıktan sonra kapısına "**Medyum Sevgi**" tabelası asarak vergi mükel-lefi olan bir kadının, belediye başkanı tarafından törenle açılışı yapılan bürosunda çekilmiş re-simleri yayınlandı. Sevgi hanım, ilk iş olarak belediye başkanının falına bakmış! Röpörtajı ya-pın gazeteciye de: "Benim cinim ve perim yok. Ölen üç yakınımın ruhu bana yardım ediyor" demiş. Bu şahıs veya benzeri iddialarda bulunan diğerleri gerçekten **intüitif medyum özel-likleri** gösteriyor olabilirler, ama öyle olduklarını zannediyor da olabilirler. Daha da kötüsü - en sık görülen biçimiyle - **şarlatan** olabilirler. "Vergi ödesin de ne yaparsa yapsın" zihniyeti i-le kamu görevlilerinin de karıştığı bu tür başıbozuk gelişmeler endişe vericidir. Hiç şüphesiz, bu kadın da diğer meslektaşları gibi gelen müşterilerin ruh ve beden sağlığını etkileyecek bir faaliyette bulunmaktadır. Bu şahıslar ister cinlere perilere isterse ölmüş teyzelerine amcalarına danışıklarını söylesinler. Neticede sözkonusu olan, hekimlik lisansı olmayan birilerinin devlet teşvikiyle ticarethane açarak, çevre halkının sağlığına rahatlıkla keyfi müdahalede bulunabile-cek serbestiyete kavuşacak hale gelmeleridir.

Dikkat edilirse, bu vakada da yine **uzman kontrolü yoktur**. Sevgi hanımın gerçekten öl-müş yakınları ile irtibat kurduğunu farzetsek bile, insanlar ölünce birdenbire allame olmuyor-

lar ki! Acaba o muhteremler vaktiyle hayatta iken niye bizzat bu bilgiçlikleri ile insanlara yar-dımcı olmamışlar da şimdi böyle bir yol seçmek akıllarına gelmiş! Diğer yandan - çoğu kez görüldüğü gibi - irtibat kuran bir varlık, kendisine duyulan ilginin devamını sağlamak amacı-y-la şu veya bu kişi olduğunu veya çok bilgili olduğunu iddia ederek, uzun süre kişiyi kendisi-ne bağlayacak yöntemleri ustalıklı kullanabilmektedir. Bu durum, varlığın cin olduğunu filan ispat etmez. Ama böylece, aşağıda anlatacağım gibi, spiri-tüalist literatürde **obsesyon** denilen klinik bir tablo çıkar ortaya.

PARAPSIKOLOJİ AÇISINDAN CİN KAVRAMI

Parapsikoloji veya Psişik Araştırma adı altında özellikle 2. Dünya Harbi'nden bu yana yapılan çalışmalar, daha önceki dönemlerde okültizm - mistisizm - spiritualizm çerçevesinde değerlendirilen veya sadece belirli kişisel deneylerde, etnolojik - antropolojik araştırmalarda görülen olayların, teknolojinin getirdiği imkanlarla bilim adamları tarafından incelenmesinden ibarettir (14). Çalışmalar sayesinde yığınla enformasyon (data) birikmiş, ama henüz bütün bu olaylara ilişkin tutarlı bir teori sunulamamıştır. Gerek bilimsel araştırma metodlarının yetersizliği gerekse bilim adamlarının önlerinde açılan - onlara göre - bu tuhaf olaylarla dolu alemin bilinemezliği, doyurucu bir açıklama bekleyen meraklıların bu gidişle daha epey bekleyeceğini göstermektedir.

Cin konusunda da parapsikolojik araştırmalardan elde edilen sonuç, sadece bir yığın olayın tesbitidir. Durduk yerde eşyaların sağa sola saçıldığı odalar, nerden atıldığı bilinmeyen taşlara hedef olan evler, fizik sebep olmaksızın gürültülerin duyulduğu mekanlar, ses bandına kaydedilen gayıpten gelen konuşmalar, fotoğrafı çekilen hayaletler, ve daha bir sürü olay belgelenmiştir. Parapsikologlara göre bunların hepsi birer fenomendir ve bir yorum yapmak için vakit henüz erkendir. Dolayısıyla, cinler neyin nesidir sorusuna şimdilik **rastgele bir cevap** vermek istemiyorlar.

Ancak, dikkatli bir gözlemci, bu olayların ortak noktasından yola çıkarak bir sonuca varabilir: **İnsan denilen varlığın tesir alanının zannedildiğinden çok daha geniş ve güçlü olduğu anlaşılmıştır.** Kişinin ruh sağlığı üzerinde etkili olduğu farzedilen cinlerden ziyade, meydana gelen arazaların kökünde, yakın çevredeki diğer insanlardan ve bizzat kişinin kendinden kaynaklanan tesirlerin daha yoğun olduğu görülmektedir. Buna mukabil, **insanlar henüz kendi güçlerinin farkında olmadıkları ve dolayısıyla bunları kontrol edemedikleri için**, adeta sürekli parazit yapan birer yayım istasyonu gibi ortada dolaşmaktadırlar.

Rub sağlığı dengesi bozulan insanlarda bu tür parazit tesir yayılımının daha da arttığı görülmüştür. İnsanların, çevredekileri kıskanmak veya onlardan daha üstün olmak gibi saplantılar içinde yaşarken, hedef seçtikleri kişiler üzerinde yoğunlaşan dikkatleri ile birlikte, farkında olmaksızın **o hedefe yönelik bazı tesirler gönderdikleri** varsayımını doğrulayan deneyler yapılmıştır. Halk dilinde bu olaya "**nazar değmesi**" deniyor. Aynen bunun gibi, bazı şahıslar içinde bulundukları **stress** veya yaşadıkları **anksiyete sendromu** sebebiyle, çevresindeki insanlardan başka cisimleri de farkında olmaksızın etkilemektedirler. Elbette ki bu etkilenişin olumsuz yönde olduğunu söylemeye gerek yok.

Dengenin bozulduğu durumlarda, olayın şiddetine göre, insanın çevresindeki **manyetik alanda şiddetli patlamalar ve renk değişimleri** tesbit edilmektedir. Aynı zamanda, fizyolojik açıdan bugüne kadar pek dikkat edilmeyen, küçük ama hayati önemi olan kantitatif değişimler, sistematik bozukluklar görülmüştür. Bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde, cinlerden şeytanlardan ziyade, insanın olumlu veya olumsuz yönde etkilenmesinde en çok yine **kendi türünün** rolü olduğu anlaşılmaktadır. (15)

Hipnotizma deneylerinde de görüldüğü gibi, **insanın telkin altında ikna olabilme ihtimali** çok fazladır. Bunu zayıflık olarak nitelemek yerine, insanların kendilerine yönelik kul-

landıkları bir özellik gibi düşünmek gerekir. Asırlarca cin-peri masalları ile yüğürlen bir toplumda, insanlara ne kadar bütün olan bitenin kendilerinden kaynaklandığını söyleseniz de, sonuçta bir **defans mekanizması yaratıp suçu cinlere atarak rahatlamalarının** önüne geçemezsiniz.

Diğer yandan, gerçekten de bilinen canlı türlerinden farklı, insanlar gibi şuur sahibi olduğu izlenimini veren varlıklar vardır. Bunlar da tekamül mü ediyor veya her ne yapıyorlar ise, **bazı özel şartlar altında insan türü ile farkına varılabilen bir iletişim kurabilmektedirler.** Ancak, bu iletişimin kurulabilmesini gerektiren **şartların oluşması ihtimali** o kadar düşüktür ki, gerçek bir olay yakalama **şansı** hemen hemen yok sayılabilir. Bu yüzden, söz konusu olaylarda hemen bir **cin** etkisi bulmaya çalışmadan önce, **insan ilişkilerini** dikkate almak gerekmektedir. İnsan tabiatının yeterince bilinmemesi, aslında insandan kaynaklanan bir tesirin **başka bir varlıktan geliyormuş** gibi değerlendirilmesine yol açmaktadır. Bu açıdan olaylara baktığınızda, cinleri insanın karanlıkta kalan parçası olarak düşünebilirsiniz. Karanlık bölgeler aydınlandıkça, cinlerin kimliği de ortaya çıkacaktır.

Burada, insanı biraz daha geniş bir spektrum içinde tanımlama ihtiyacı doğmaktadır. Eğer **insan kendini sadece farkına vardığı fizik bedeninin motor faaliyeti ve korteks fonksiyonları ile sınırlı bir varlık olarak görmekte ısrar ederse**, daha uzun bir süre cinlerle boğuşmak zorunda kalacaktır. Fakat, insanın kendini yeniden tanımlayabilmesi için - hiç şüphesiz - zamana ihtiyaç vardır.

İnanç faktörü, insan hayatında iki tarafı keskin bir kılıç gibidir. Eğer kendinizi bu cin-peri masallarına iyice kaptırırsanız, sonunda kendinizi birtakım **parazit tesirlerin** yumaklaştığı bir arı kovana içine sıkışmış olarak bulursunuz. Ama, inancın bir de olumlu yönü vardır. Kendinize olan güveniniz arttıkça, sizden kaynaklanan ve sizi bir zırh gibi koruyan **savunma mekanizmanız** da güçlenmeye başlar. İnanç malzemenizin ne olacağı size kalmış bir meseledir. Para, mal, şöhret, makam, silah gibi sahiplendiğiniz şeylere bel bağladığınızda, bu maddi malzemenin pratikte bir işe yaramadığını kısa zamanda görürsünüz. Oysa, inancınız **manevi değerlerden oluşan bir temele** dayanıyorsa, o takdirde korkacak bir şey yok demektir.

Manevi güç kaynağı deyince, Türkiye'de insanların aklına genellikle **İslam dinine bağlılık** gelmektedir. Meseleyi dünya çapında incelediğinizde ise, bu kaynağın her toplumda insanların gelenek ve göreneklerine göre değişebildiğini farkedersiniz. Eğer kişinin inancı kendisine yeterli gücü veriyorsa, koruyucu olarak benimsediği ilahın adı İslam'ın Allah'ı da olabilir, Afrika'daki Mulungu da olabilir (16). Sizin için Allah, Mulungu'dan daha güvenilir bir ilah imajı çağrışımı yapıyorsa, o takdirde ona sığınacaksınız. Ancak, hangi ilaha sınırsanız sığının, burada önemli olan, **inancınızın tam olması** ve içinizde herhangi bir soru işaretine yer vermemenizdir. Dikkat edileceği gibi, bütün mesele manevi dengenin sağlam kurulması ve sürekli olabilmesidir. Mesela, namaz kılmak size gerçekten ferahlık veriyor ise, böylece cinlerin kötü etkisinden korunacağımıza inanıyorsanız, o zaman namaz kılmalısınız. Eğer bu iş usulüne göre yapılmazsa bir faydası olmayacağına inanıyorsanız, o zaman beş vakit kuralına uyarak namaz kılacaksınız.

Manevi güç kaynağı olarak, günün birinde bütün bu şekilcilğe gerek duymaksızın başka

şeylerin de kullanılabileceğini keşfedeceksiniz. O zaman belki tanrılara yalvarma ihtiyacınız da kalmayabilir. Yeter ki, yaptığınız şeyin veya inandıklarınızın bir işe yarayacağından emin olun. İnsanın parazit tesirlere karşı en zayıf olduğu an, güven duygusunu kaybettiği ve paniğe kapıldığı andır. Afrikalıların tanrı imajına **Mulungu** demesi gibi, burada *parazit tesirler yerine cinlerin kötülüğü* terimini tercih edebilirsiniz. Netice itibarıyla, değişen bir şey olmaz. Kişisel araştırmalarımda, ben bu parazit tesirlerin kaşı-gözü olduğunu hiç görmedim, bu yüzden onlara cin demiyorum.

Günümüzde, sosyo-ekonomik açıdan önemli çalkantılara sahne olan Anadolu'da, fertlerin ruhi durumunun ne kadar dengeli ve sağlıklı olduğu ortadadır. Yoğun bir manevi değerler bunalımı içine düşmüş olan toplumun en çarpıcı örneklerine, Türkiye'nin beşte birini barındıran İstanbul'da her an rastlıyoruz. İşte bu kaotik durumun yarattığı keşmekeş içinde, **insanlardan yayılan parazit tesirler tipik bir astral girdap oluşturmaktadır**. Böylece, insanların içindeki panik büyüdükçe **korunma alanları** hızla zayıflamakta ve sonunda ruhsal bozukluklar çığ gibi artmaktadır. Bu keşmekeş aslında belirli ölçüde bütün dünyada görülmektedir ve muhtemeldir ki sonunda diyalektik gereği yeni bir mentalite ile karşılaşacağız. Fakat, henüz o aşamaya gelmediğimize göre, şimdi biz cinlerden nasıl korunacağımıza bakalım.

Spiritüalist terminolojide **obsesyon** olarak geçen, ancak psikiyatride daha ziyade **possession** diye bilinen ve geçmişte bazı ruhsal bozuklukların yanlış yorumlanmasından kaynaklandığı zannedilen özel bir vaka grubunda, özellikle bedensiz bir varlığın etkisi altına giren hastalardan bahsedilir (17). Sözüünü ettiğim toplumsal hercümercin içinde kendini **yalnız ve güçsüz** hissedilen insan tipi, bu tür ruhsal bozukluklar için ideal hedeftir. Bu vaka grubunun karakteristiği, Fromm'un *sybiosis* tanımına benzer bir durum arzemesidir. Kendisine önem verecek, tatmin edecek, koruyacak, güçlü kılacak bir hami veya arkadaş özlemi içindeki kişi, toplum içinde karşılık bulamamış bu yoğun emosyonel birikimi ile farkında olmaksızın **astral alemde** bir kapı açmakta ve bu sempatisasyon vorteksine yönelen varlık da rahatça kapıdan içeriye girmektedir. Elbette ki, öte alemden başını uzatan ziyaretçinin de paralel doğrultuda ama daha ağırsız - dominant bir emosyonel tablo içinde olması gerekmektedir.

Spiritüalistlerin **obsesyon** dediği bu tür "psişik sembiyoz" vakalarında, karşı taraftaki **bedensiz varlık**, çoğu kez ölmüş bir insanın ruhudur (18). Onun da kendine göre birtakım tatminsizlikleri, hırsları, arzuları veya planları vardır. Tamamlayıcı unsurların birbirini çekmesi gibi, aynı frekansta yayın yapan bu iki varlık arasında **zamanla kuvvetlenen bir iletişim köprüsü** kurulur. Birinin bedenli, diğerinin de bedensiz olması çok önemli bir fark sayılmaz. Asıl önemli olan, herbirinin diğerinde **kendi içindeki boşluğu kapatacak** bir malzeme bulabilmesidir. Önce genellikle rüyalarda, yarı uykulu anlarda, şiddetli ruhsal krizlerde, beyin travmalarında, geçici şuur kayıplarında başlayan ilk irtibat, daha sonra - **her iki taraf da bu ilişkiyi sürdürmek istediği sürece** - gitgide kuvvetlenerek devam eder.

Bu ilişkinin devamı, prensip olarak **tarafaların isteğine** bağlıdır. Ancak, insanlar genellikle gerçekten ne istediklerinin farkında olmadıkları için, hani gelin olmuş kızın "hem ağlarım hem de giderim" demesi gibi, dışardan bakıldığında açıkça acı çektiği ve istemediği görülse bile, aslında hastanın gerçekten hangi duygular içinde olduğunu anlayabilmek için **çok dik-**

katli bir analizin yapılması gerekmektedir. Taraflardan biri bu ilişkinin kendisi için zararlı olduğuna kesinlikle ikna edildiğinde, irtibat kopmaktadır. Ancak, daha sonra her iki varlığın da bir süre gözetim altında tutulmasında yarar vardır. Bir-iki görüşme ile ikna ettiğinizi zannettiğiniz varlık, daha sonra bir bakıyorsunuz ki kaldığı yerden devam ediyor. Sigarayı bırakmak gibi bir şeydir bu. İradesi kuvvetli olan için herhangi bir problem çıkmaz. Bazı vakalarda da irtibatın belirli bir ölçüde devam etmesi icap edebilir. Yani, neyin ne olduğunu iyice anlamadan Don Kişotluk yapmanın alemi yoktur.

Diğer yandan, bu türden vakalarla karşılaşan hekimlerin - hastanın dışında başka bir varlığın müdahalesi olduğunu kabul etmeksizin - meseleyi sadece bir **dissosyatif kimlik bozukluğu** (veya eski tabirle; multipl personalite) gibi yorumlayıp tedaviyi aynı iletişim yöntemiyle sürdürmesiyle de olumlu sonuç alınması mümkündür. Ayrıca, eski olmakla birlikte Janet'in psikolojik travma izleri keşfetmek için kullandığı hipnoz yöntemi ile mesleki açıdan oldukça ilginç tecrübeler edinilebilir. Psikofarmakolojik müdahaleler vakayı daha da zorlaştırmaktan başka bir işe yaramaz. Özellikle, alelacele konulan **şizofreni** teşhislerinde bu gibi hatalara sık rastlanıyor. Zira, bu vakalarda amnestik bariyerin görülmemesi teşhisde başlıbaşına bir problem yaratmaktadır.

Musallat olan varlık genellikle **yalan** söyleme eğilimindedir. Hastanın zaafarını da hekimden daha iyi bilir. Çünkü irtibat, **hipotalamusun transformasyonundan önceki** fazda kurulmaktadır. Klasik hipnoz yönteminde bu transformasyon bölgesini **aşamayan** hekimin, varlıkla doğrudan nasıl irtibat kuracağını da **bilmemesi** yüzünden, uzun süre bir kedi - fare kovalamacası içinde bunalması mümkündür. Fakat, terapi ne kadar uzun sürerse sürsün, **yetenekli bir psikiyatrist her zaman filanca hacı veya falanca medyumdan daha faydalı olacaktır**. Esasen, hasta kadar irtibat kuran varlık da sonuçta **bir insandır** ve her ikisinin de hekimle muhtaç durumda olduğu unutulmamalıdır. Bu arada, bazen varlığın kendisini **cin veya başka bir yaratık olarak tanıtarak** hekimini korkutmaya çalışacağı, hatta hekimin özel hayatına da müdahale etmek isteyeceği ihtimalini de gözönüne almak gerekir.

Aslına bakacak olursanız, hemen hemen herkes belirli ölçülerde bir **psişik sembiyoz** halinde yaşamaktadır. Ancak, kimse bunun farkına varmaz. Barsaklarınızda sindirime yardımcı bakterilerin nasıl farkında değilseniz, zaman zaman karşılıklı yardımlaştığınız ölümlerin de aynen öyle farkına varmıyorsunuz. **Dengeyi bozmadığınız sürece**, ne onlardan size bir zarar gelir ne de siz onlara bir kötülük yapmış olursunuz. Soğuk ve karanlık ağılda, farkında olmaksızın birbirine sokularak yaşayan koyun sürüsü gibi, insanlar da ancak birarada oldukları sürece varlıklarını idame ettirebilmektedirler. Bu bir tabiat kanunudur. Bedenli veya bedensiz olmaları hiçbir şeyi değiştirmez. Sürüden ayrılırsanız; asıl o zaman sizi cinler, umacılar kaparlar.

Dipnotlar:

(1) **Tekin** kelimesi, Anadolu Türkçesi'ne aslında yine bir Ortadoğu dili olan İbranice'deki **tohu>tehi** teriminden geçmedir ve aynı anlamda kullanılır. Kimsenin bulunmadığı, terk edilmiş ve boş yere denir. Doğaüstü yaratıkların bulunmamasına atfen "uğurlu" anlamında da kullanılır. Diğer yandan, ses benzerliği olan Orta Asya Türkçesi'ndeki **tigin>tekin** terimi ise önceleri "köle", daha sonra ise uzun süre yaygın hali ile "bey/hakan oğlu, şehzade, prens" anlamındadır. Mesela Göktürk hanı Kültigin'in adından Anadolu Türkçesi'nde yine rütbe, isim veya san olarak kullanılan Gültekin gibi.

(2) Kırgızcadaki "**bakşı**" veya "**baksı**" kelimesinin, daha sonradan Anadolu Türkçesi'nde görülen **bakıcı** ile aynı kökten geldiği zannedilir. Oysa, Budizm'in etkisi altındaki Asya Türkleri'nde görülen ve Budist bir disiplini olan şamanizme giren bu kelime, ustalık derecesindeki **Budist rahip** (Lama) demektir ve "öğretmen, yol gösteren" anlamında kullanılmıştır. Anadolu'da ise **bakıcı** (**bakmak>bakıcı**) diye suya veya başka bir objeye bakarak gaipden haber vere-ne derler.)

(3) Anadolu'nun kültür mozayığı ile ilgili araştırmalar içinde bu değişik otantik etkilerin önemini vurgulayanların gittikçe artması, muhtemeldir ki cinlerle ilgili yorumlara da yeni boyutlar kazandıracaktır.

(4) Aslında, Kuran'ın bu yöntemle - sembolik açıdan - yorumlanması sonucunda, cin kavramı ile modern psikiyatrik yorumlar arasında ortak bir nokta bulma imkanı doğabilmektedir.

(5) Yahudilerde olduğu gibi, müslümanlarda da erkek çocukların sünnet edilmesine (hı-tân=circumcision) ilişkin merasim için Türkçe'de aynı terimin kullanılması, bu işlemin Peygamber tarafından önerilmiş olmasından, yani Peygamber'in sünneti olmasından kaynaklanır.

(6) Türkiye'de, halk arasında "**medyum**" kelimesinin semantiği hakkında henüz belirgin bir tanımlama yapılamıyor. Halk açısından; *rublarla, cinlerle, yıldızlarla, büyülerle* uğraştığı zannedilen, acaip tavırları veya giysileri olan herhangi biri *medyum* diye nitelenebilmektedir. Vulgar terminolojide bu çerçevede içindeki **medyum** ile parapsikolojide geçen aynı terimin anlam alanları birbirinden tamamen farklıdır.

(7) Vaktiyle, Anadolu'daki bu gibi vakaları incelerken aynı tezgaha çoğu yerde rastlamış-tım. Aslında hekim olacak kurnaz adam eğer biraz hâlet-i ruhiyeden anlıyorsa, vaziyeti hocalık olan kadınları ortağına havale ederek, daha sonra payına düşen parayı almaktadır. Ayrıca, hastanın rahatlamasıyla sonuçta hasıl olan sukûnetten herkes memnun kaldığından, kimse se-sini çıkarmamaktadır.

(8) Türkiye'de zannedildiği gibi, Musevilerin **Tevrat** adında tek bir kutsal kitabı yoktur. Arapça'ya **Tevrat** olarak geçen ve töre anlamına gelen İbranice **Torah** ile ilk beş kutsal kitap kasdedilir. Bunların ardından ise **Nebiim Raşonim** (6 kitap), **Nebiim Aharonim** (15 kitap) ve **Ketubim** (13 kitap) gelir. 1. **Şamuel** kitabı, Raşonim grubunda yer alır. Aynı kitapta, kral Şaul'un **Endor** cadılarından birine ölmüş peygamber Şamuel'in ruhunu çağırıp onunla konuş-tuğu da belirtilmektedir.

(9) Gelen hastalardan edindiğim psikiyatrist hekim imajını, burada okuru yanlış yönlendir-

memek uğruna fazla ortaya sermek istemiyorum. Ola ki ben hep beceriksiz hekimlerin veya şarlatanlık yapan sahte hekimlerin elinden kaçıp kurtulan biçarelerle karşılaşmışımdır da çarpık bir imaj oluşmuştur zihnimde, diyelim.

(10) Aynı zamanda bir hekim olan **Dr. Bedri Ruhselman**'ın (1898 - 1960) prensiplerini ortaya koyduğu **Neo-spiritualizm** ekolünün *ruhsal tekamül, reenkarnasyon, ölüm ötesi ha-yat* gibi birçok konuya getirdiği kendi içinde tutarlı ve bilimsel açıklamalarla birlikte deneye dayalı yorumları, bugün ciddi bir manevi boşluk içinde bocalayan bu toplumun fertlerine bü-yük ölçüde yol göstereceği inancındayım. Ruhselman'ın 1950'de İstanbul'da kurduğu **Meta-psişik Tetkikler ve İlmi Araştırmalar Derneği**, halen sayın Ergün Arıkdal'ın başkanlığı altında faaliyettedir ve halka açık konferanslar, aylık **Rub ve Madde** dergisi ve çeşitli yayın-larla bu konuları düzenli olarak tanıtmaya devam etmektedir.

(11) Uzman bir kişinin denetiminde yapıldığı sürece bu tür deneylerin korkulacak veya çekinilecek bir yanı yoktur. Vaktiyle bu konularla meşgul iken, dini inançları kuvvetli olduğ-u-nu iddia eden birçok cin taraftarı üstaden, birlikte bir deney yapmaya davet ettiğimde ya lafı değiştirdiğine ya da deney sırasında ortamın aurasını berbat edecek biçimde paniğe kapılarak deneyin yanda kesilmesine yol açtığına defalarca şahit olmuştum.

(12) Buradaki **medyum** teriminin, son zamanlarda ortaya çıkan şarlatanlarla veya dolandırıcılarla hiçbir ilgisi yoktur. Spiritüalist terminolojide **medyum**; bedensiz varlıklarla ruhsal irtibat kurabilecek ve böylece arada bir iletişim köprüsü oluşturabilecek duyarlılığa sahip kişiye verilen isimdir. Medyumlar falcılıkla uğraşmazlar. Bir insanın bu yeteneğe sahip olup olmadığı da ancak uzmanlarca denenmek suretiyle tesbit edilebilir. Günümüzde adeta bir moda biçi-minde yayılan medyumluk iddialarının ardında ise böyle bir yetenekten ziyade ya sahtekarlık zihniyetinin ya da ciddi bir klinik tablonun hakim olduğunu görüyoruz.

(13) Modern spiritüalizmin olaylara bakış açısını bilimsel bir zihniyetle yansıtmayı baki-mından, **Feridun Tepeköy**'ün "**İnsanın Evreni ve Evrimi**" (İst. 1987) adlı eseri okumanızı tavsiye ederim.

(14) Türkiye'de parapsikolojik araştırma yapan bir kuruluş yoktur. Vaktiyle fizyoloji kür-süsünde **Prof. Dr. Muammer Bilge**'nin bazı ferdi girişimleri olmuştu. Tıp fakültesine **Kirlian Cihazı** gibi aletler alındı. Fakat, Bilge'nin vakitsiz vefatı ile, gelen aletler fakülte deposunda çürümeye terk edildi. Eğer bugüne kadar birisi aletleri çalıştırdıysa, hala zemin katta duruyor-dur.)

(15) Latince bir atasözü vardır: **Homo homini lupus**. Yani, *insan insanın kurdudur*, derler. Burada kasdedilen elma kurdu değil elbette. Saldırıp parçalayan vahşi bir hayvandan bahsediliyor.

(16) Batı Afrika'da hristiyanlığı yaymak amacıyla Kitab-ı Mukaddes'i yerli dillerine çeviren misyonerler, halka Hristiyanların tanrı kavramını bir türlü anlatamayınca, oradaki inanışa göre en ulu tanrı sayılan **Mulungu**'nun adını koymuşlar tercümenin içine. Yerliler de Mulungu'nun beyaz adamlara kadar ulaşmış onlara hikayeler anlatacak kadar güçlendiğini duyunca, bu işe pek sevinmişler. Daha sonra gelen müslümanlık ile tanrının adının Allah olduğunda ısrar e-denlerle de, Mulungu sizinle dalga geçmiş! diyerek alay etmişler. Yani, her insanın asırlardan

beri atalarından intikal eden güven verici kollektif bir mental imajı var. Başka kültürden gelenler ne kadar diretseler, ne o imajı ne de ismini değiştirmeleri mümkün olamıyor. Ta ki, insan o imaj yerine başka bir imaja ihtiyaç duyacak hale gelsin. Afrika yerlileri için ilkel derler, ama aslında bu konuda diğer insanlardan hiç de farklı değiller. Zenciler de cinlere inanıyorlar, ama onların cinleri kireç beyazı renginde!

(17) Psikiyatride bedensiz varlık kavramına şiddetle karşı çıkılmasına rağmen, bu konuyu geçmişte **C.G. Jung**'tan (1875 - 1961) başka hiçbir psikiyatrist inceleme gereğini duymamıştır. Son yıllarda ABD'de bu alanda araştırma yapan yeni bir psikiyatrist grubu varsa da henüz tatmin edici bir hipotez yayınladıklarına rastlamadım. Bu vakalarda ayırdedici teşhis açısından özellikle delüzyonsuz odio-visüel hallüzinasyonların çok iyi değerlendirilmesi, konversiyona bağlı semptomların ayıklanması, dissosyatif kimlik kanaatinde acele edilmemesi, psödoepileptik nöbetlerde sadece interiktal EEG'ye bağlı kalınmaması, temporal lob disritmisi gibi hususlar önemlidir.

(18) Burada daha teknik ve detaylı tanımlamalar yapmama imkan yok. Dolayısıyla, şimdi lik bu basit ama sonuçta yanlış olmayan açıklamalar ile yetinmek zorundayız. Öldükten sonra fizik bedeninden ayrılan insan, **parametreleri bizim fizik alemimizden farklı** ama yine maddi bir ortamda, o ortama uygun bedeni ile bir süre yaşamına devam etmektedir. Bu farklı ortamın Ay'da veya filanca yıldızda olduğunu zannetmeyin. Mesela uyurken içinde bulunduğunuz ortamın da parametreleri bu dünyadan farklıdır ve o sırada fonksiyonları rölantide olan fizik bedeniniz yatakta uzanmış dururken siz başka bir alemde - ama bu bilinen uzayın herhangi bir yerinde değil - mesela diyelim ki duygulardan müteşekkil astralin alt tabakaların da dolaşırsınız.